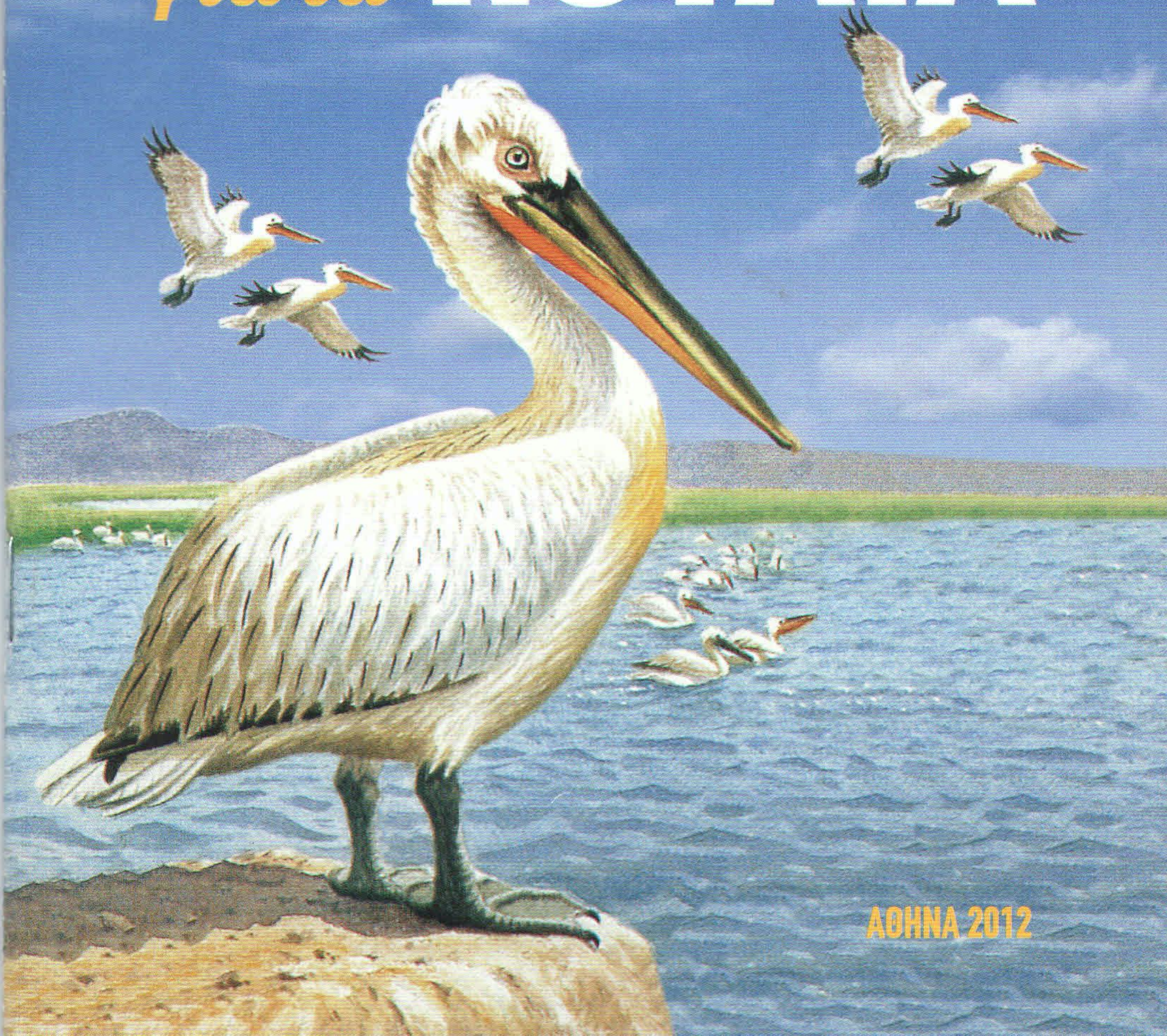

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ

**Το
πρώτο μου
βιβλίο
για τα**

ΠΟΥΛΙΑ

ΑΘΗΝΑ 2012

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ &
ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ
ΑΛΛΑΓΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ

Το
πρώτο μου
βιβλίο **ΠΟΥΛΙΑ**
για τα

Ορνιθολογική
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

© ICBP Migratory Birds Programme -
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην Ελλάδα μπορεί να παρατηρήσει κανείς τετρακόσια περίπου είδη πουλιών. Από αυτά άλλα φωλιάζουν εδώ, άλλα ξεχειμωνιάζουν κι' άλλα απλώς περνούν μεταναστεύοντας. Αυτή η ποικιλία, από τις μεγαλύτερες της Ευρώπης είναι ένα αναπόσπαστο τμήμα της φυσικής μας κληρονομιάς και δείχνει ότι το περιβάλλον μας είναι ακόμα υγιές σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Όμως σήμερα, πολλά είδη κινδυνεύουν να εξαφανιστούν ενώ άλλα έχουν μειωθεί ανησυχητικά. Η καταστροφή των βιοτόπων η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων και το εντατικό κυνήγι είναι τρεις από τις κυριότερες αιτίες.

Τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες για την προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους. Για να είναι όμως αποτελεσματική η προστασία αυτή δεν αρκεί να παρθούν μόνο τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα. Χρειάζεται να γνωρίσει ο κάθε Έλληνας τα πουλιά του τόπου του όχι μόνο για να χαρεί την ομορφιά τους αλλά και για να συνειδητοποιήσει την μεγάλη σημασία τους για την διατήρηση της ισορροπίας στην φύση. Τα πουλιά είναι δείκτες υγείας του περιβάλλοντος και γι' αυτό η προστασία τους γίνεται κάτι παραπάνω από αναγκαία.

Σκοπός της έκδοσης αυτής είναι να αποκτήσουν τα παιδιά αλλά και οποιοσδήποτε άλλος αναγνώστης αυτού του βιβλίου βασικές γνώσεις για την ζωή των πουλιών, τον ρόλο τους στην φύση, τους κινδύνους που τα απειλούν και να γνωρίσουν μερικά από τα πιο αντιπροσωπευτικά πουλιά της χώρας μας. Μέσα από τη γνώση για τα πουλιά θα κατανοήσουν γενικότερα την λειτουργία της φύσης, θα συνειδητοποιήσουν την ανάγκη διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος αναλλοίωτου, θα ευαισθητοποιηθούν και όταν χρειαστεί θα βοηθήσουν στην ουσιαστική προστασία του.

ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΑΣΩΝ
ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Έχει υπολογιστεί ότι υπάρχουν στον κόσμο 100.000 εκατομμύρια πουλιά αλλά τα περισσότερα απ' αυτά διαφέρουν πολύ μεταξύ τους και στην εμφάνιση και στις συνήθειες.

Ο Χουχουριστής και το Σαϊνί είναι αρπακτικά, αλλά το πρώτο κυνηγάει τη νύχτα και το δεύτερο την ημέρα.

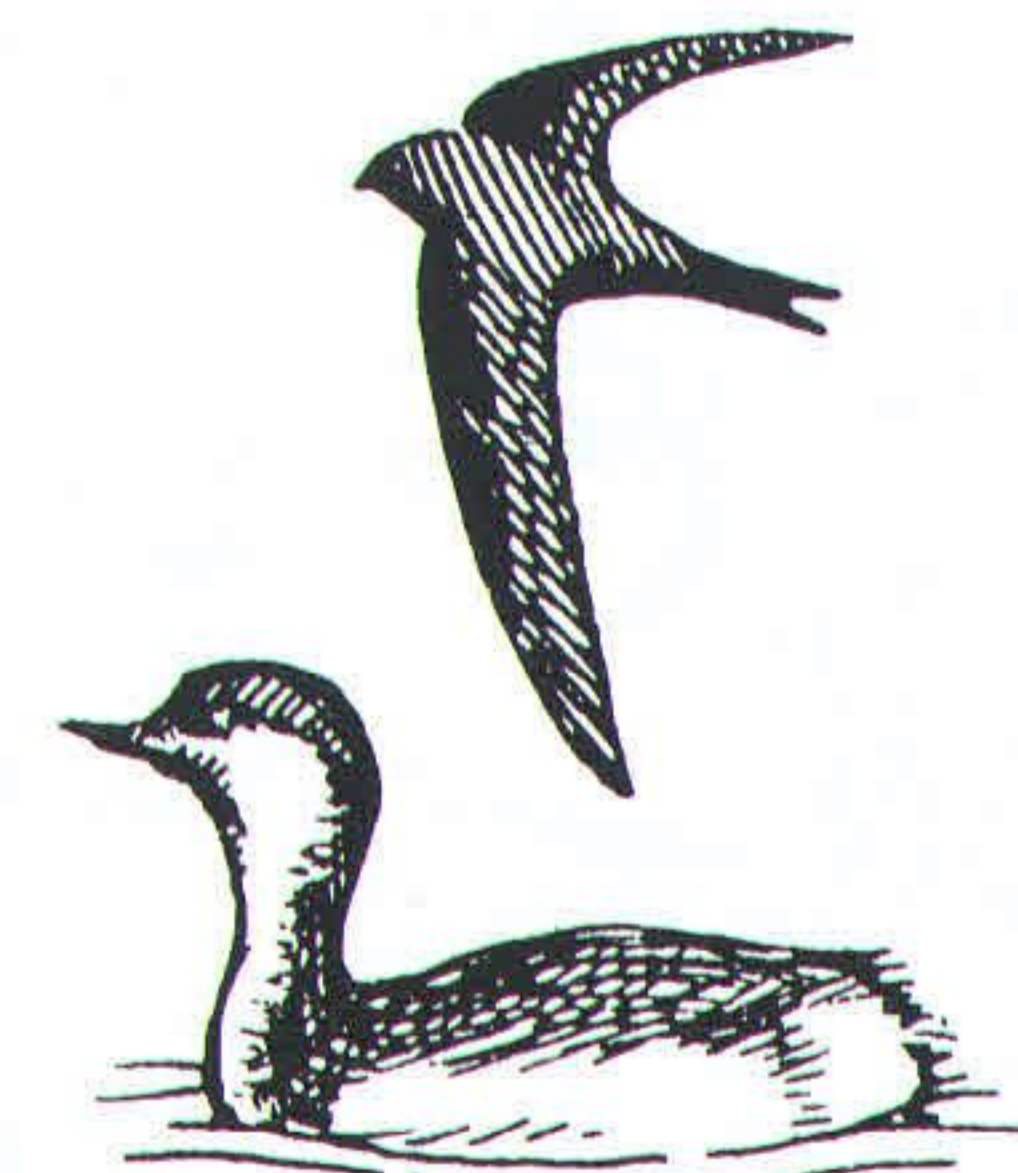
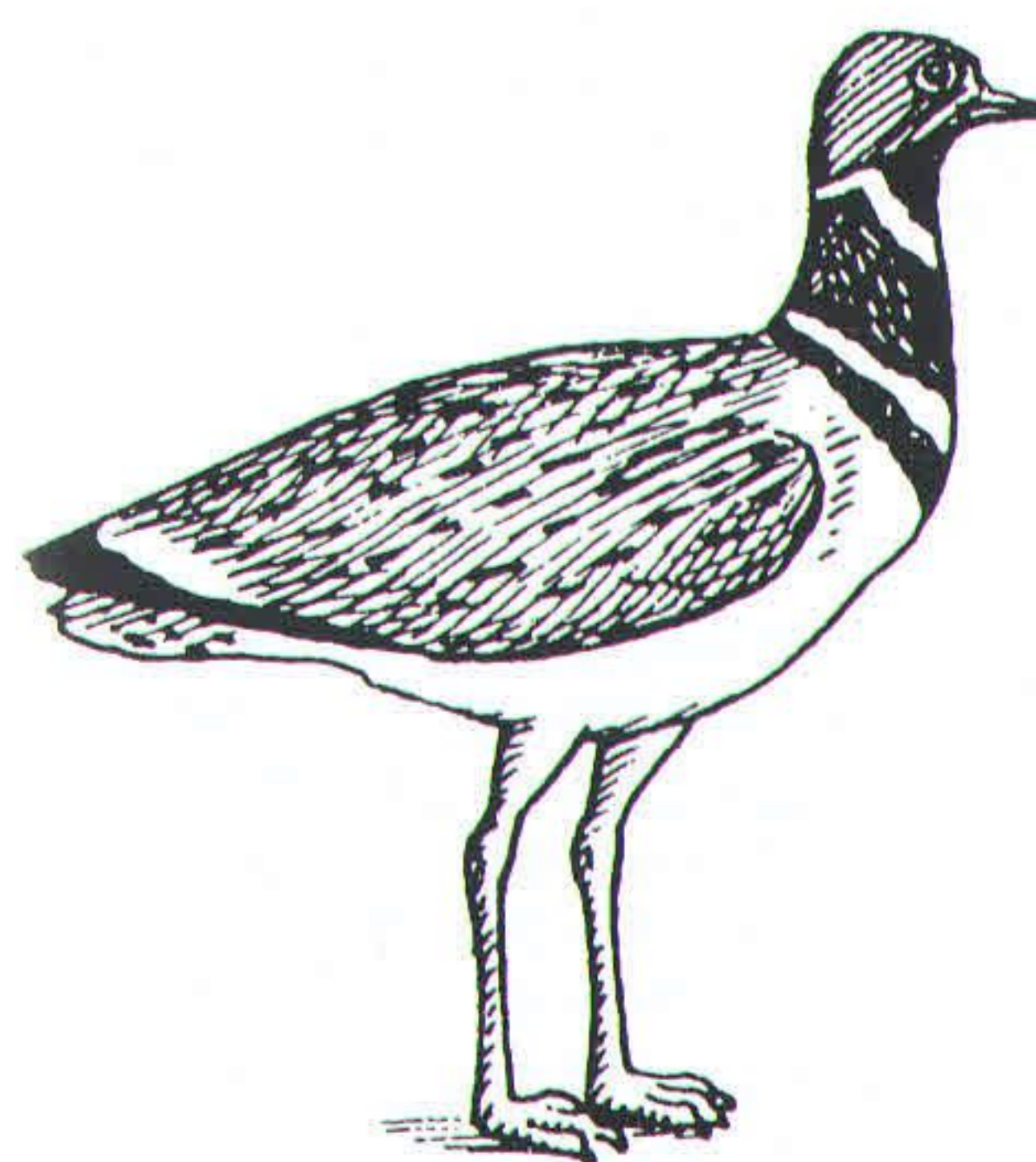
Ο Τσαλαπετεινός (κάτω δεξιά) είναι ένα εντυπωσιακό πουλί, ενώ η Σταρήθρα, που δεν διακρίνεται για το χρώμα της, κελαηδάει περίφημα καθώς ανεβοκατεβαίνει οριζόντια στον αέρα πάνω απ' την φωλιά της.

Μερικά πουλιά, όπως ο Κούκος παρατάνε τα αυγά τους σε φωλιές άλλων πουλιών που, αν και μικρότερα τα κλωσάνε, σαν ναταν δικά τους. Άλλα όμως, όπως οι χήνες είναι εξαιρετικά στοργικοί γονείς και προσπατεύουν τα μικρά τους για πολλούς μήνες.

Για παράδειγμα, συγκρίνετε ένα από τα μεγαλύτερα πουλιά της Ελλάδας το Φοινικόπτερο με το μικρότερο, τον Βασιλίσκο (επάνω).

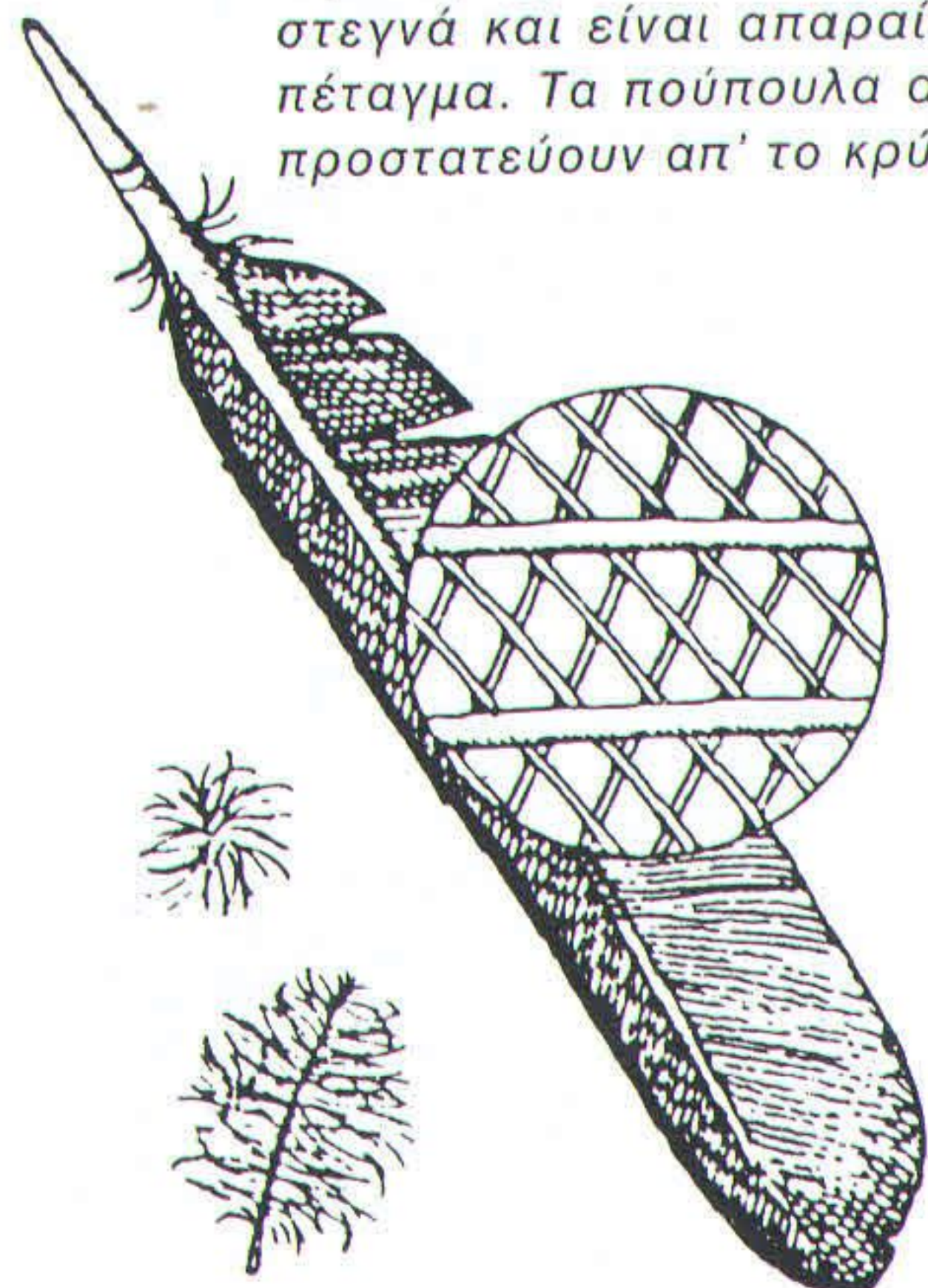
Μερικά πουλιά πετάνε με δεξιοτεχνία (Μαυροσταχτάρα) άλλα προτιμούν να τρέχουν (Αγκαθοκαλημάνα) ή να κολυμπάνε (Νανοβουτηχτάρι - κάτω δεξιά).

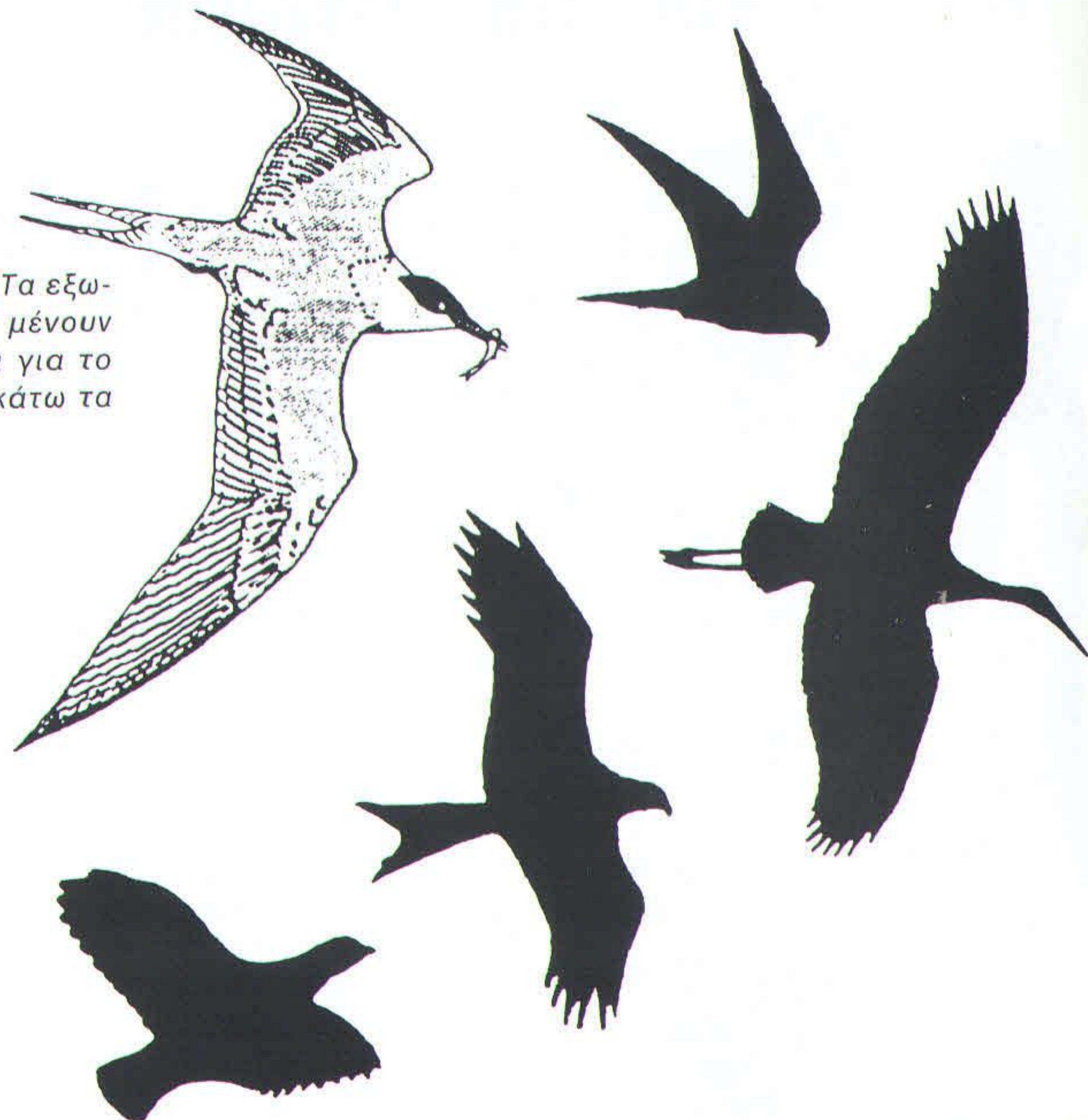

ΛΙΓΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

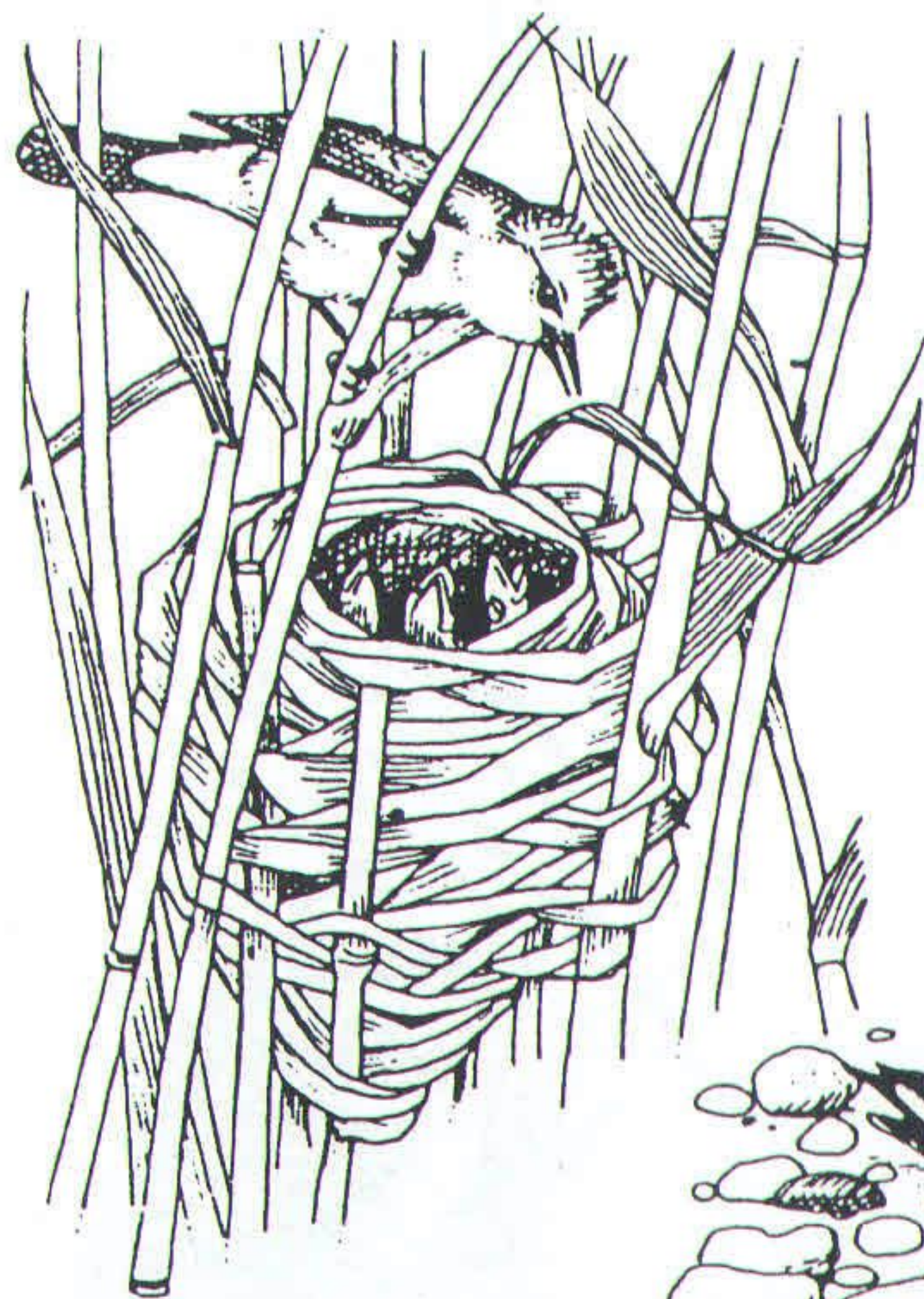
Μόνο τα πουλιά έχουν φτερά. Τα εξωτερικά βοηθούν τα πουλιά να μένουν στεγνά και είναι απαραίτητα για το πέταγμα. Τα πούπουλα από κάτω τα προστατεύουν απ' το κρύο.

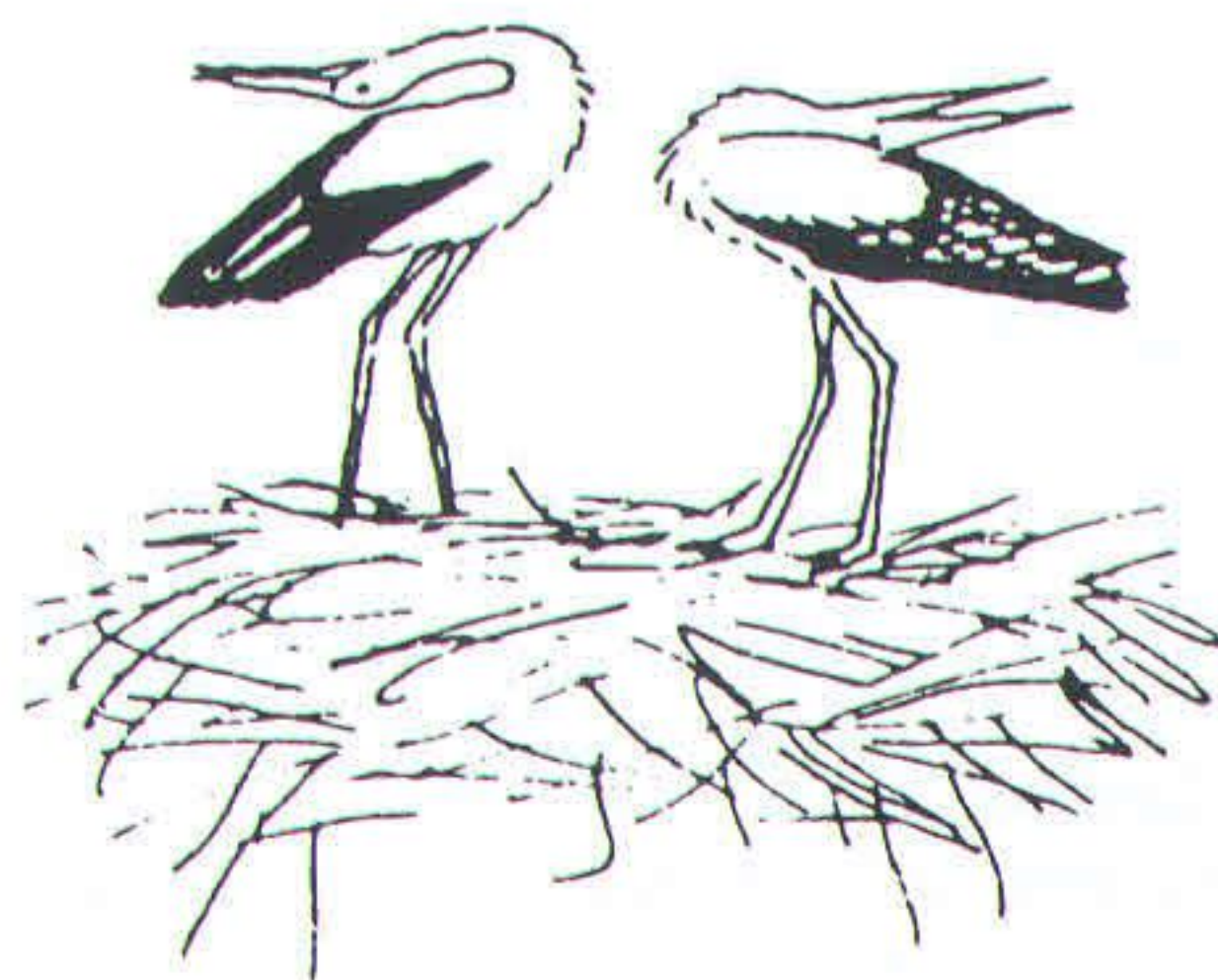
Τα φτερά, έχουν περίπλοκη δικτυωτή δομή, και για να παραμένουν σε καλή κατάσταση, χρειάζονται τακτικό καθαρισμό με το ράμφος.

Η ταχύτητα και η ευκινησία ενός πουλιού στο πέταγμα εξαρτάται από το σχήμα των φτερούγων: Οι μακριές και μυτερές είναι για γρήγορη πτήση, ενώ οι κοντές και φαρδιές φτερούγες επιτρέπουν απότομες αλλαγές στην κατεύθυνση.

Τα μικρά συνήθως γεννιούνται γυμνά και οι γονείς πρέπει να τα ταΐζουν μέχρι να βγάλουν φτερά και να μάθουν να πετάνε.

Τα πουλιά, πολύ συχνά, επιδεικνύονται, με χαρακτηριστικά στο κάθε είδος παιχνίδια, πριν από το ζευγάρωμα. Οι γνωστοί μας πελαργοί τινάζουν πίσω το κεφάλι και κροταλίζουν ηχηρά το ράμφος τους.

Οι φωλιές μπορεί να είναι από αξιοθαύμαστες κατασκευές μέχρι ανύπαρκτες. Μερικά χαραδριόμορφα γεννούν τα αυγά τους ανάμεσα σε βότσλα ώστε δύσκολα να διακρίνονται απ' αυτά. Όταν το θηλυκό έχει γεννήσει όλα τα αυγά του, κάθεται απάνω τους και τα ζεσταίνει ώστε να αναπτυχθούν και να εκκολαφθούν οι νεοσσοί.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Οι σταχτάρες πετούν σχεδόν αδιάκοπα και δεν περπατούν ποτέ. Έχουν λοιπόν μακριές φτερούγες κοντά πόδια και πιάνουν έντομα στον αέρα με τα ράμφη τους που έχουν μεγάλο άνοιγμα. Οι δρυσοκόλπτες έχουν δυνατά ράμφη για να χτυπούν τους κορμούς των δένδρων ψάχνοντας για έντομα. Τα δάχτυλά τους (δύο μπροστά και δύο πίσω) είναι προσαρμοσμένα για να τους βοηθούν να ανεβαίνουν στους κάθετους κορμούς.

Οι Φλώροι έχουν κοντά και χοντρά ράμφη για να τρώνε σπάρους. Όπως και άλλα πουλιά που κάθονται σε κλαδιά τα δυνατά δάχτυλά τους σφίγγουν αυτόματα όταν κάθονται ώστε να μην πέφτουν όταν φυσάει ή όταν κοιμούνται.

Οι πάπιες (πάνω) κολυμπούν με τις μεμβράνες που έχουν ανάμεσα στα δάχτυλά τους και τρέφονται βυθίζοντας το κεφάλι τους μέχρι τον βυθό, ενώ τα Χαραδριόμορφα (κάτω) έχουν ψηλά πόδια για να περπατάνε στο νερό ενώ ψάχνουν για τροφή στη λάσπη με τα λεπτά τους ράμφη.

Τα αρπακτικά πουλιά έχουν μυτερά και γαμψά νύχια για να πιάνουν και να κρατούν τη λεία τους και δυνατά, γαμψά ράμφη για να την κόβουν.

ΒΙΟΤΟΠΟΙ

Πουλιά υπάρχουν σε κάθε σημείο της γης άλλα το κάθε είδος πουλιού είναι προσαρμοσμένο να ζει στο περιβάλλον που του ταιριάζει. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλοί τύποι βιοτόπων και στον κάθε τύπο αντιστοιχούν διαφορετικά είδη πουλιών.

Οι ελαιώνες φιλοξενούν πολλά είδη πουλιών. Άλλα τρέφονται και φωλιάζουν ανάμεσα στα φυλλώματα, άλλα εξερευνούν τους κορμούς ψάχνοντας για έντομα, άλλα εκμεταλλεύονται τις κουφάλες των δέντρων για τις φωλιές τους κι άλλα τρέφονται στο έδαφος ή στην βλάστηση που φυτρώνει κάτω από τις ελιές.

Στις καλλιεργημένες εκτάσεις υπάρχει επίσης ποικιλία καταφυγίων και σημείων κατάλληλων για το φώλιασμα των πουλιών: βράχια, δέντρα, θάμνοι. Ακόμη υπάρχει μια πλατεία επιλογή τροφής: σπόροι, καρποί, έντομα, μικρά θηλαστικά και ερπετά.

Στους υγρότοπους τα πουλιά τρέφονται με φυτά, ασπόνδυλους οργανισμούς ή ψάρια.

Μπορεί να φωλιάζουν σε τρύπες στις όχθες ανάμεσα στα καλάμια.

Μερικά πουλιά ζουν στις πόλεις και τα χωριά. Φωλιάζουν σε κτίρια και εκμεταλλεύονται πηγές τροφής που έχουν στενή σχέση με τον άνθρωπο.

Υπάρχει άφθονη τροφή στους διάφορους τύπους δασών, και επομένως εκεί μπορεί να δει κανείς μια πολύ μεγάλη ποικιλία πουλιών. Τα πουλιά μπορούν να βρουν στα δάση πολλά ασφαλή σημεία στα δέντρα ή στην βλάστηση για να φωλιάσουν.

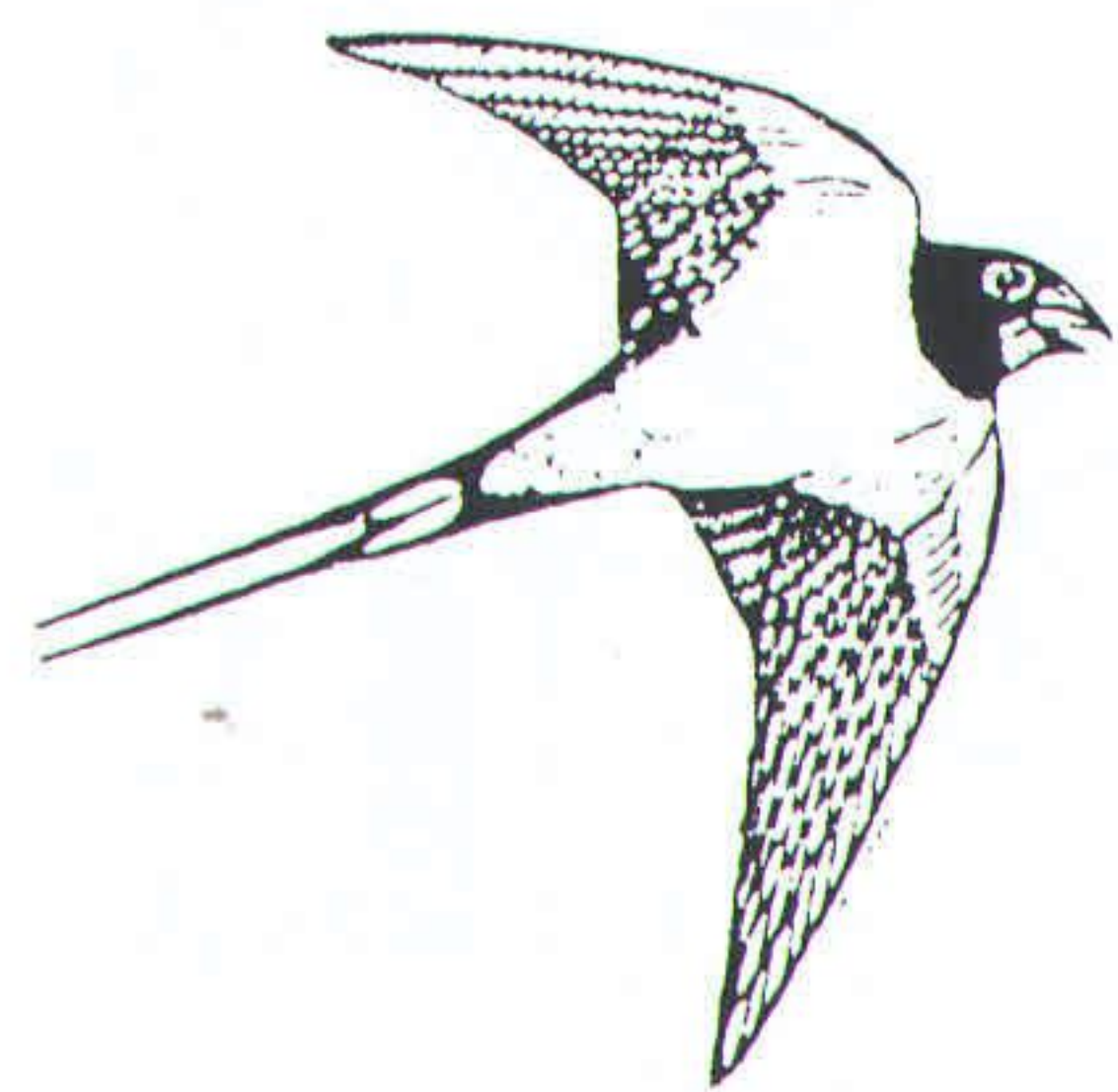

Τα χαραδριόμορφα μπορούν να φωλιάσουν ανάμεσα στα βότσαλα, τα γλαρόνια στους αμμόλοφους ενώ οι γλάροι, οι θαλασσοκόρακες κι άλλα θαλασσοπούλια σε κάθετες ακτές.

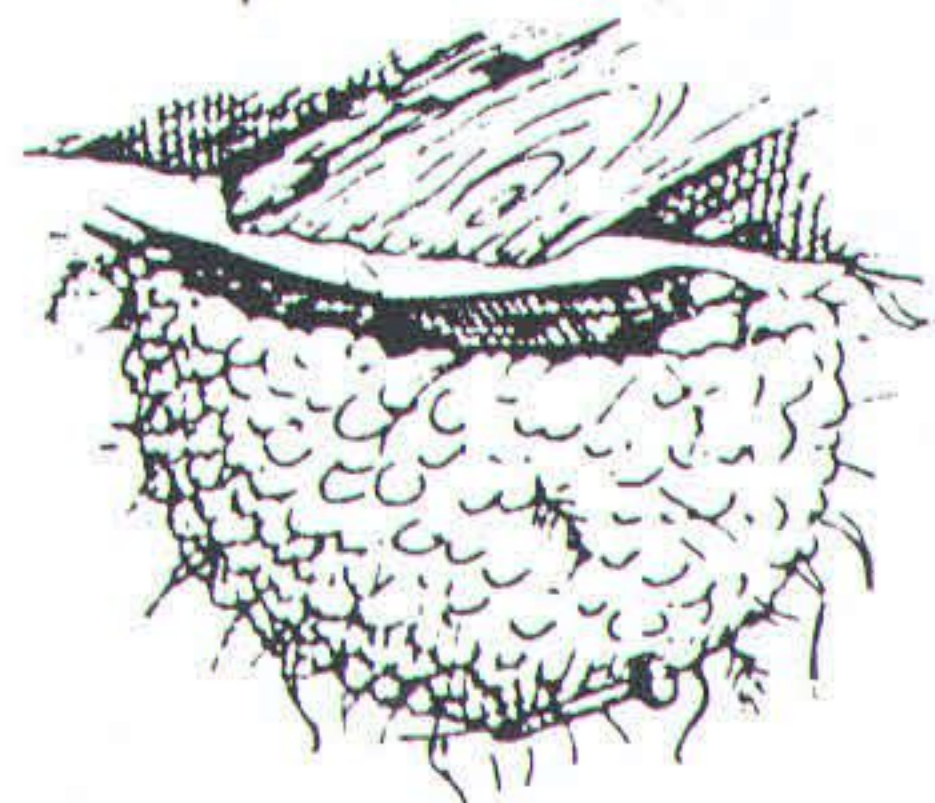
Στις ακτές πολλά χαραδριόμορφα ψάχνουν στην λάσπη για σκουλήκια και οστρακόδερμα ενώ άλλα πουλιά βουτάνε για να πιάνουν ψάρια.

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

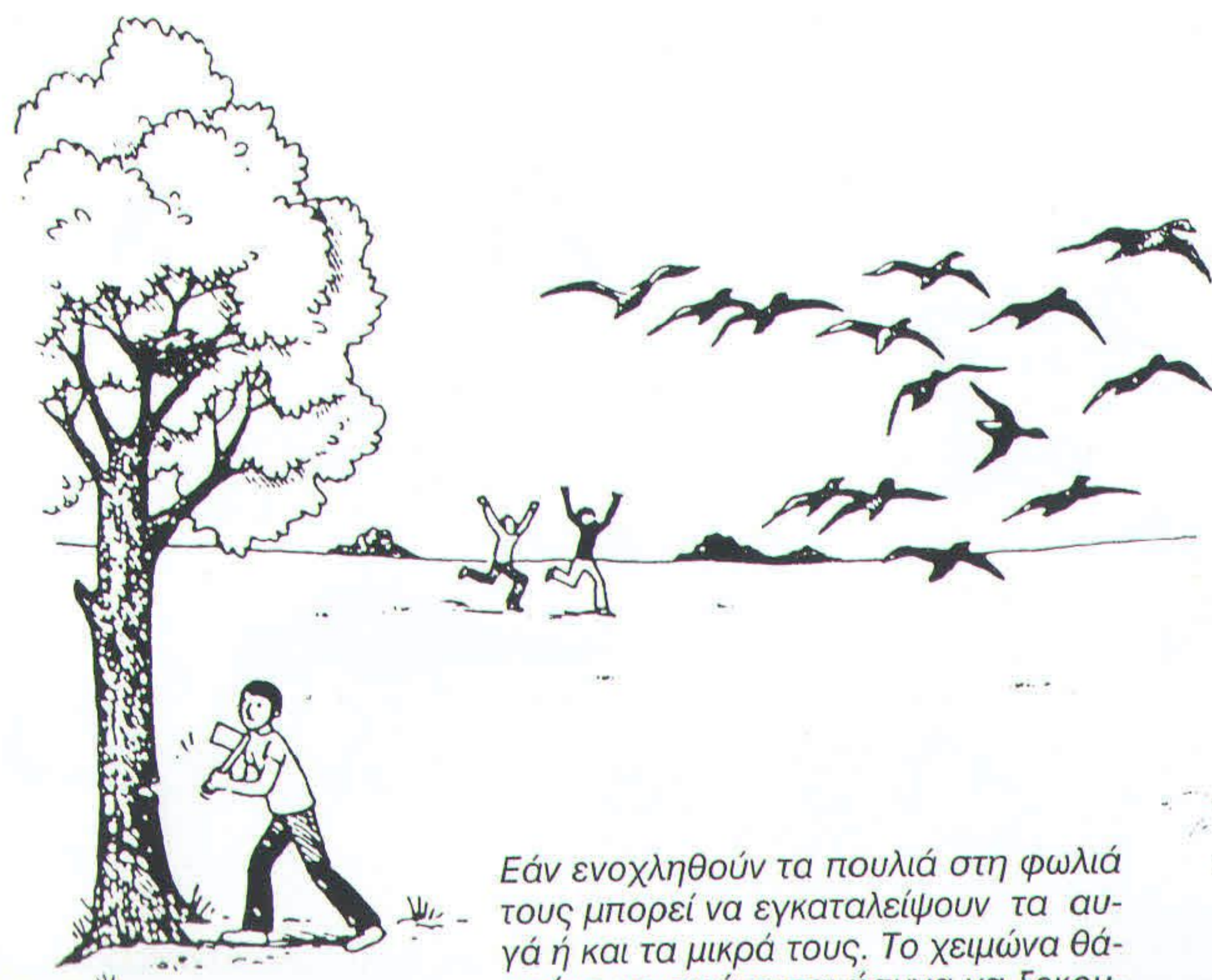
Τα πουλιά για να επιβιώσουν έχουν απόλυτη ανάγκη από κατάλληλες τοποθεσίες για να φτιάξουν την φωλιά τους, επαρκή τροφή και νερό και προστασία από κάθε μορφής ενόχληση. Τα μεταναστευτικά πουλιά πρέπει να μπορούν να διασχίζουν όλες τις χώρες χωρίς να σκοτώνονται ή να πέφτουν σε παγίδες.

Τα πουλιά προστατεύουν τις φωλιές τους είτε κρύβοντάς τις π.χ. μέσα σε φυλλώματα ή μέσα σε τρύπες, είτε τοποθετώντας τις σε απρόσιτα μέρη όπως οι κορυφές των δένδρων ή οι απότομοι γκρεμοί και τα νησιά.

Η ποσότητα της τροφής εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, περιλαμβανομένου και του καιρού. Αν ο καιρός είναι υγρός, τα έντομα μπορεί να είναι σπάνια ή, αν είναι κρύος, τα μικρά θηλαστικά γίνονται δυσεύρετα. Το νερό επίσης είναι σημαντικό όχι μόνο για να πίνουν αλλά και να πλένονται και να καθαρίζουν τα φτερά τους με το ράμφος.

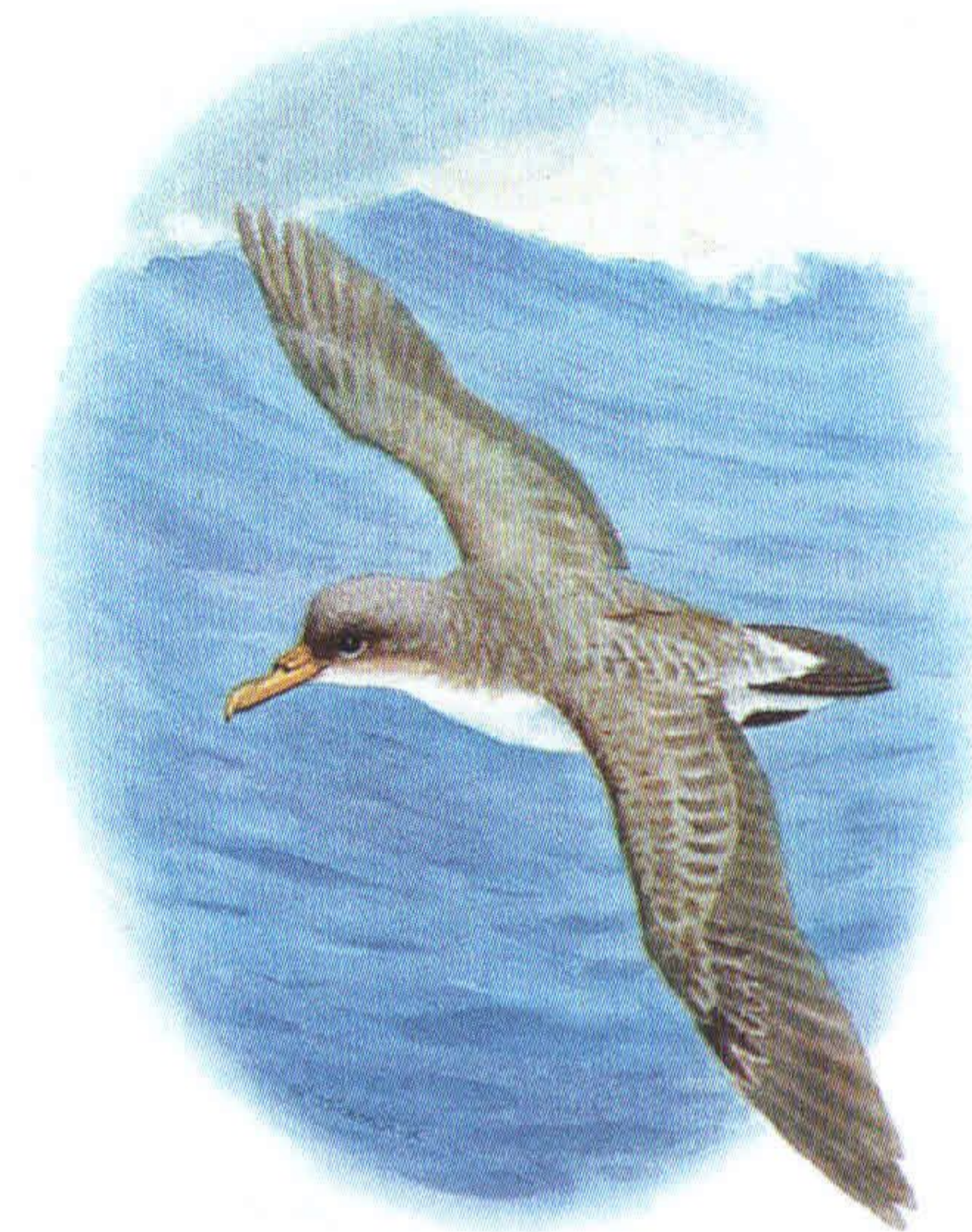

Εάν ενοχληθούν τα πουλιά στη φωλιά τους μπορεί να εγκαταλείψουν τα αυγά ή και τα μικρά τους. Το χειμώνα θάπρεπε να αφήνονται ήσυχα να ξεκουραστούν και να τραφούν για να αποκτήσουν αρκετές δυνάμεις ώστε να γεννήσουν την άνοιξη.

Μικρή Βουτηχτάρα (*Tachybaptus ruficollis*) 33-38 εκ.

Βρίσκει καταφύγιο και φωλιάζει στην βλάστηση στις όχθες των λιμνών ή των ποταμών. Οι γονείς μεταφέρουν τα μικρά στην πλάτη τους καθώς κολμπούν στο νερό. Η φωνή της είναι μια οξεία, διαπεραστική τρίλια, επίσης ένα «ουίτ. ουίτ»

Αρτέμης (*Calonectris diomedea*) 46 εκ.

Γλιστράει στον αέρα και γυροπετάει περισσότερο από τα άλλα θαλασσοπούλια. Ακολουθεί συχνά τα πλοία μαζί με τους γλάρους. Ζει κυρίως στην θάλασσα και έρχεται στην στεριά μόνο για να φωλιάσει ανάμεσα σε βράχια και κάθετες ακτές σε νησιά.

Αργυροπελεκάνος (*Pelecanus crispus*) 160-180 εκ.

Ένα από τα πιο σπάνια πουλιά του κόσμου που υπάρχει ακόμη στην Ελλάδα. Βυθίζει το κεφάλι του στο νερό και χρησιμοποιεί την σακκούλα κάτω από το ράμφος του για να ψαρεύει. Την άνοιξη αποκτάει ένα γκριζο μεταλλικό χρώμα και το ράμφος του γίνεται κατακόκκινο. Πέταγμα μεγαλοπρεπές, συχνά γυροπετάει σε μεγάλο ύψος.

Θαλασσοκόρακας (*Phalacrocorax aristotelis*) 76 εκ.

Φωλιάζει απικλειστικά σε βραχώδεις ακτές. Τα ώριμα πουλιά είναι μαύρο με πράσινες αντύγιες. Τα νεαρά συχνά έχουν άσπρο στην κοιλιά τους. Βουτάει στο νερό και πιάνει ψάρια με μεγάλη ταχύτητα και επιδεξιότητα.

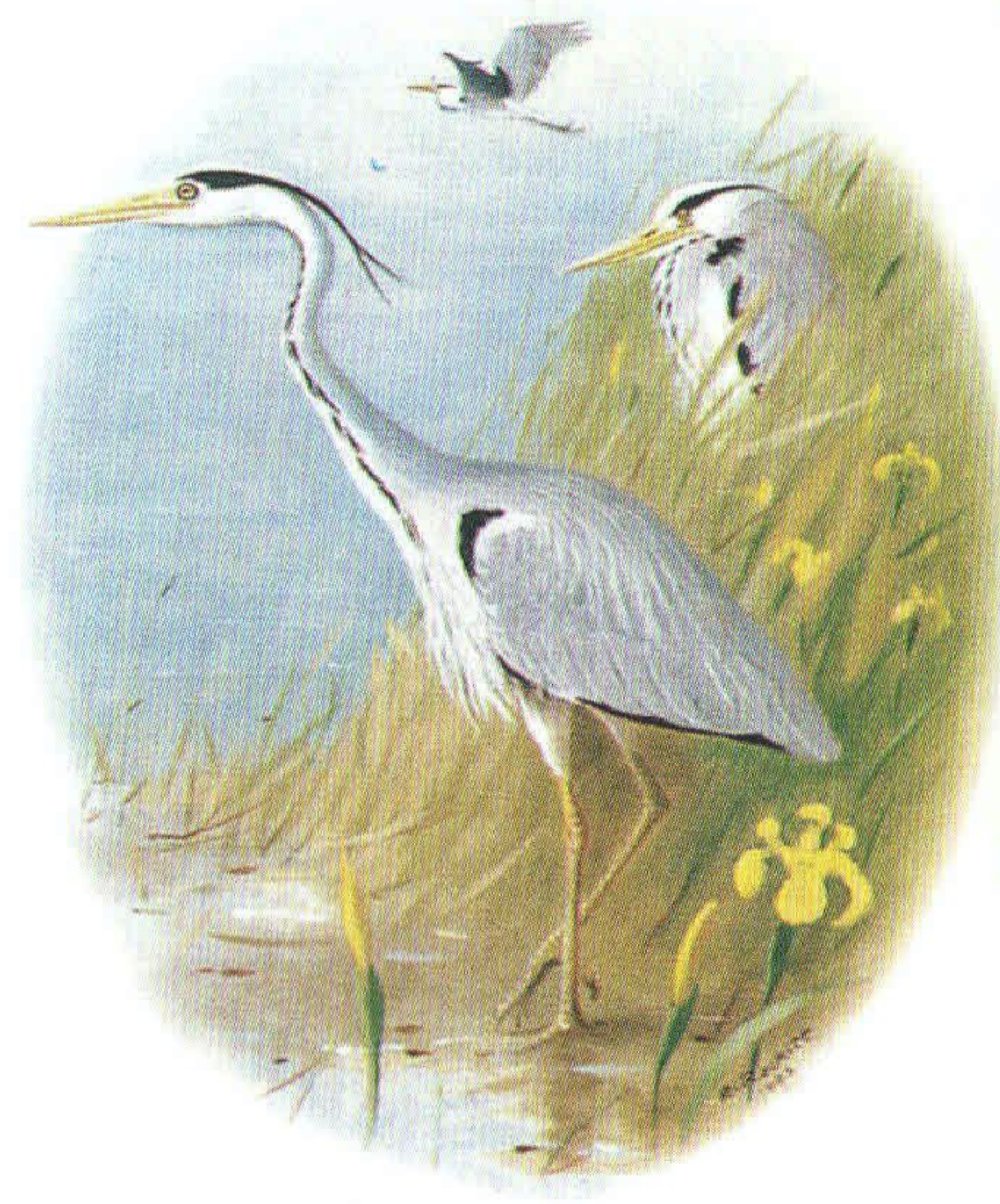
Λευκοτσικνιάς (*Egretta garzetta*) 56 εκ.

Φωλιάζει σε αποικίες πάνω σε δέντρα κοντά σε νερό ή σε κάθετες ακτές. Τα κίτρινα δάχτυλα του γίνονται κοκκινωπά την άνοιξη. Φωνή: Ένα βαθύ, βραχνό «καρκ» και στη φωλιά ένα γουργουριστό «Ούλαούλα-ούλα». Στις αρχές του αιώνα κυνηγήθηκε πάρα πολύ για το φτερά του.

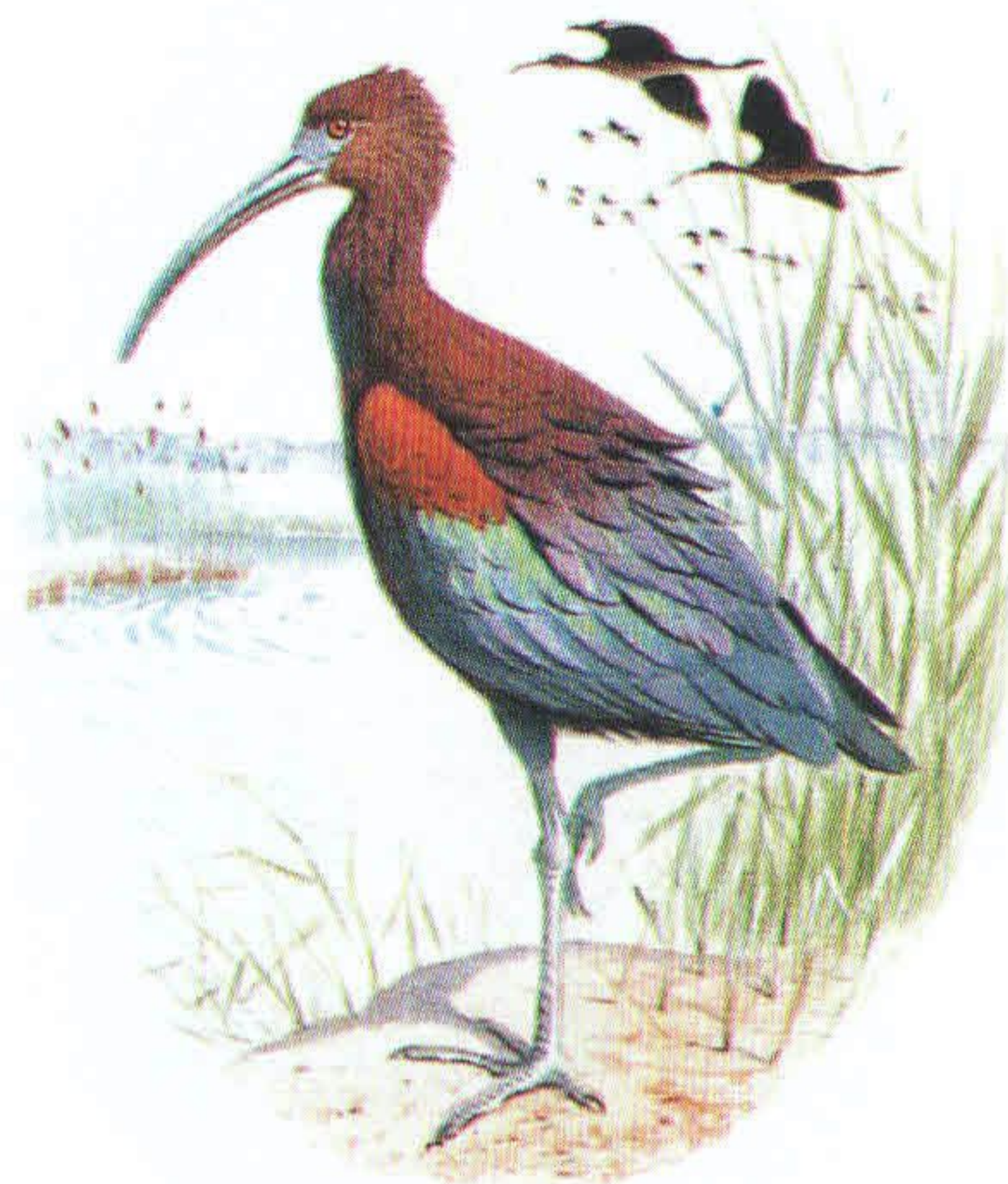
Λευκοπελαργός (*Ciconia ciconia*) 102 εκ.

Τυπικό πουλί των πεδινών περιοχών της βόρειας και κεντρικής Ελλάδας. Η εξάπλωσή του ήταν άλλοτε μεγαλύτερη και φώλιαζε ακόμη και μέσα στην Αθήνα. Προτιμάει ψηλά κτίρια ή στύλους για να φωλιάσει. Την άνοιξη επιδεικνύεται ερωτικά με το κεφάλι του πίσω και κροταλίζοντας ηχηρά το ράμφος του. Οι αριθμοί του μειώνονται σιγά - σιγά.

Σταχτοτσικνιάς (*Ardea cinerea*) 90 εκ.

Ο μεγαλύτερος ερωδιός. Φωλιάζει συνήθως σε μεγάλα δέντρα σε αποικίες. Όπως όλοι οι ερωδιοί «καμακώνει» τη λεία του με το μυτερό του ράμφος. Στην Ελλάδα μπορεί να παρατηρηθεί όλο τον χρόνο στους περισσότερους υγρότοπους. Πετάει με πολύ αργά φτεροκοπήματα.

Χαλκόκοτα (*Plegadis falcinellus*) 56 εκ.

Μπορεί να παρατηρηθεί την άνοιξη και το φθινόπωρο στους περισσότερους υγρότοπους της Ελλάδας. Όμως πολύ μικροί αριθμοί φωλιάζουν πια εδώ από τότε που υποβαθμίστηκαν οι περισσότεροι υγρότοποι. Φωλιάζει σε αποικίες σε δέντρα συχνά μαζί με ερωδιούς. Διακρίνεται εύκολα απ' αυτούς γιατί πετάει με τον λαιμό τεντωμένο μπροστά κι όχι μαζεμένο ανάμεσα στους ώμους.

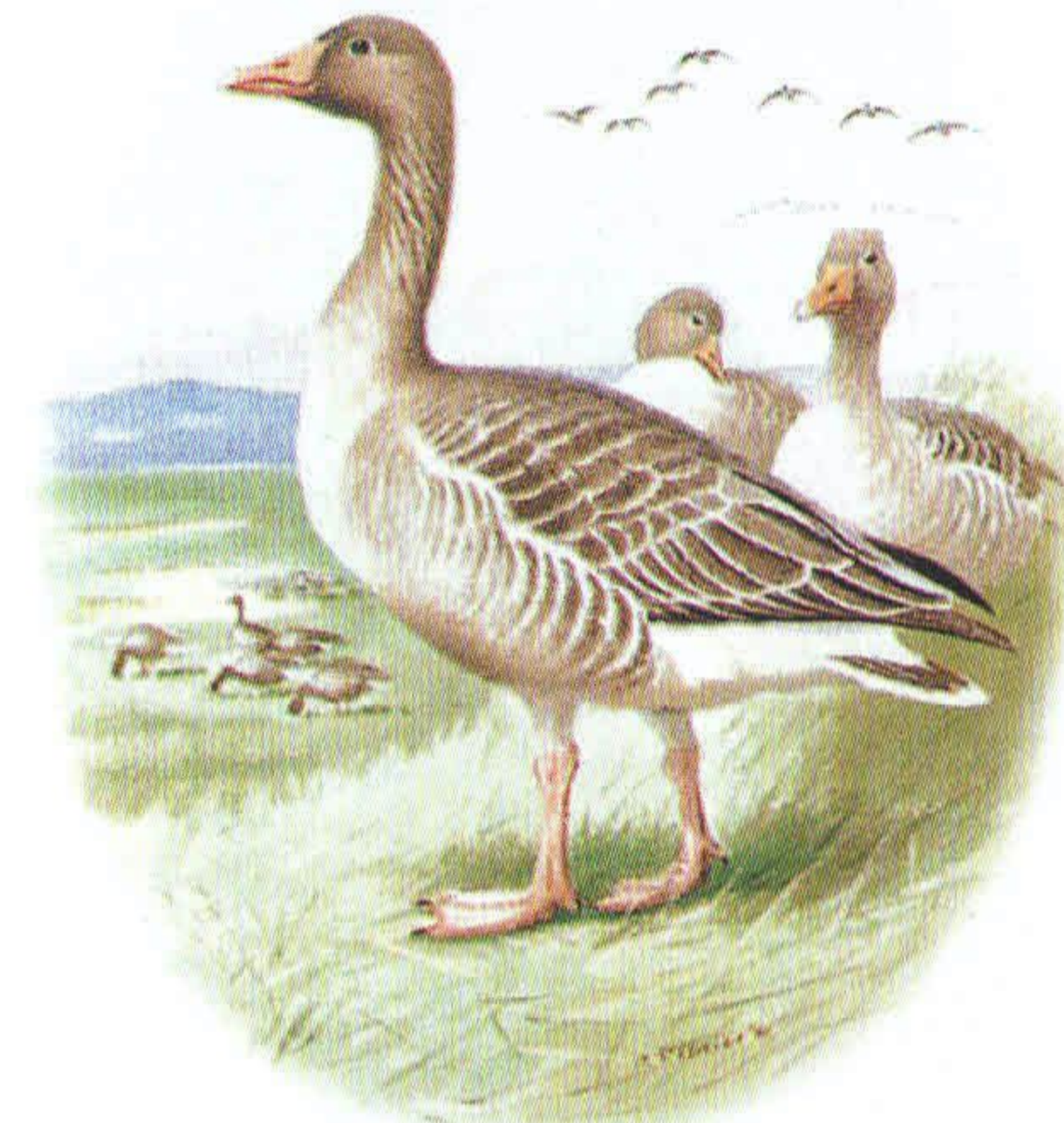
Βαρβάρα (*Tadorna tadorna*) 61 εκ.

Ένα είδος πάπιας που μοιάζει περισσότερο με χήνα. Συναντιέται πιο συχνά σε αλμυρό νερό. Φωλιάζει σε τρύπες στο έδαφος, σε κουφάλες ή κάτω από βράχια, σε λίγες περιοχές της Β. Ελλάδας.

Χουλιάρόπαπια (*Anas clypeata*) 51 εκ.

Τρέφεται με μικροοργανισμούς φιλτράροντας το νερό με το πλατύ της ράμφος. Ξεχειμωνιάζει σε μεγάλους αριθμούς στην Ελλάδα. Όταν πετάει διακρίνεται από τις άλλες πάπιες γιατί το κεφάλι της με το μακρύ και πλατύ ράμφος εξέχει πολύ περισσότερο.

Αγριόχηνα (*Anser anser*) 76-89 εκ.

Πρόγονος της κατοικίδιας χήνας. Φωλιάζει στην βόρεια Ευρώπη και σε πολύ μικρούς αριθμούς στην βόρεια Ελλάδα. Ξεχειμωνιάζει άλλοτε σε μεγάλους αριθμούς στην χώρα μας αλλά τώρα έχει γίνει, όπως κι οι άλλες χήνες, σπάνια εξ' αιτίας της καταστροφής των βιοτόπων της και του έντονου κυνηγιού. Τρέφεται σε χωράφια κοντά σε νερό. Οι γονείς κρατούν τα μικρά μαζί τους μέχρι να αρχίσει η επόμενη αναπαραγωγική περίοδος.

Πρασινοκέφαλη (*Anas platyrhynchos*) 58 εκ.

Το πιο κοινό είδος πάπιας, και ο πρόγονος της κατοικίδιας πάπιας. Στην Ελλάδα εμφανίζεται σε πολύ μεγαλύτερους αριθμούς τον χειμώνα. Πετάει με γρήγορα και μικρά φτεροκοπήματα. Φωλιάζει συνήθως κάτω από την βλάστηση στις όχθες όλων των τύπων υδάτινων εκτάσεων.

Όρνιο (*Gyps fulvus*) 97 - 104 εκ.

Το όρνιο περνάει το μεγαλύτερο μέρος της μέρας γυροπετώντας χάρις στα ανοδικά θερμά ρεύματα και παρακολουθώντας άλλους γύπες ή άλλα πουλιά όπως τα κοράκια ψάχνοντας για ψοφίμια. Φωλιάζει σε αποικίες σε κάθετους βράχους. Εξαρτάται σχεδόν απόλυτα από την ορεινή κτηνοτροφία και καθαρίζει τα βουνά από εστίες μόλυνσης (ψοφίμια).

Ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*) 58 -66 εκ.

Το μικρότερο από τα τέσσερα είδη γυπών που υπάρχουν στην Ελλάδα, επίσης το μόνο ασπρόμαυρο αρπαχτικό πουλί, πράγμα που το κάνει από μακριά να μπερδεύεται με τον πελαργό. Στην Αφρική χρησιμοποιεί πέτρες για να σπάει τα αυγά των στρουθοκαμήλων. Έχει λεπτό ράμφος και γι' αυτό προτιμάει μέρη του ψοφιμιού που παραλείπουν οι άλλοι γύπες. Φωλιάζει σε κάθετους βράχους κυρίως στη Β. Ελλάδα. Μεταναστεύει το Φθινόπωρο στην Αφρική.

Βασιλαετός (*Aquila heliaca*) 78-84 εκ.

Ένας από τους πιο σπάνιους αετούς της Ελλάδας. Κινδυνεύει άμεσα να εξαφανιστεί. Φωλιάζει σε δέντρα, πάντα σε χαμηλό υψόμετρο, συχνά στην περιφέρεια μεγάλων υγρότοπων και μόνο στη Μακεδονία - Θράκη. Περνάει πολλές ώρες καθισμένος αλλά όταν πετάει δείχνει την ίδια ευκινησία και μεγαλοπρέπεια με τον Χρυσαιετό. Τρέφεται κυρίως με μικρά θηλαστικά.

Σπιζαιετός (*Hieraetus fasciatus*) 66-74 εκ.

Ένας σχετικά μικρός αετός, αλλά από τους πιο γρήγορους και ευέλικτους όταν κυνηγάει. Προτιμάει πλαγιές με θάμνους ή αραιά δασωμένες. Τυπικό αρπακτικό των περισσότερων νησιών του Αιγαίου. Συχνά κυνηγάει σε ζευγάρια.

Τσίφτης (*Milvus migrans*) 56 εκ.

Μπορεί να τον συναντήσει κανείς σε όλων των ειδών τους βιότοπους εκτός από τα πυκνά δάση. Θεωρείται τολμηρό πουλί, έχει παρατηρηθεί ακόμη και να ψάχνει για την τροφή του κοντά σε ανθρώπινους οικισμούς. Όταν πετάει χρησιμοποιεί σαν πηδάλιο την μεγάλη και ελαφρά ψαλιδωτή ουρά του. Συνήθως φωλιάζει σε παλιές φωλιές άλλων μεγάλων πουλιών, όπως ερωδιών ή κορακοειδών. Λίγα ζευγάρια φωλιάζουν στη χώρα μας.

Αετογερακίνα (*Buteo rufinus*) 51-66 εκ.

Μεγαλύτερη από την γερακίνα. Συναντιέται σε πιο άγονες και γυμνές περιοχές απ' αυτήν. Συχνά κάθεται για πολλές ώρες σε μεγάλες πέτρες. Φωλιάζει σε σχισμές των βράχων ή και στο έδαφος. Κυνηγάει μικρά θηλαστικά, ερπετά και έντομα.

Χρυσαιετός (*Aquila chrysaetos*) 75-88 εκ.

τυπικό αρπακτικό των βουνών της Ελλάδας. Το πέταγμα του είναι θεαματικό. Όπως όλα τα αρπακτικά, όταν κυνηγάει διαλέγει τα άρρωστα και τα γέρικά άτομα, διατηρώντας έτσι σε ευρωστία τους πληθυσμούς της λείας του. Φωλιάζει συνήθως σε βράχια, αλλά μερικές φορές και σε δέντρα. Ο πληθυσμός του μειώνεται.

Φιδαετός (*Circaetus gallicus*) 63-69 εκ.

Τρέφεται κυρίως με ερπετά. Τα πόδια του είναι καλυμμένα με κοντά και σκληρά λέπια γιατί δεν είναι άτρωτος στο δηλητήριο της οχιάς. Φωλιάζει συνήθως σε δέντρα. Συχνά φτερουγίζει επί τόπου, εντοπίζοντας τη λεία του.

Ξεφτέρι (Accipiter nisus) 28-38 εκ.

Μικρό δασόβιο αρπακτικό. Ξαφνιάζει τη λεία του, κυρίως μικρά πουλιά, πετώντας ανάμεσα σε δέντρα. Έχει κοντά φτερά και μακριά ουρά, χαρακτηριστικά που του επιτρέπουν απότομους ελιγμούς. Πετάει με γρήγορα φτεροκοπήματα. Φωνή «κεκ - κεκ - κεκ»

Σφηκιάρης (Pernis ptilorhynchus) 51-58 εκ.

Μεσαίου μεγέθους αρπακτικό που ζει σε δάση, κυρίως από οξιές. Τρώει έντομα, σφηκοφωλιές και κηρήθρες αγρίων μελισσών, πιο σπάνια μικρά θηλαστικά, ερπετά και πολύ σπάνια καρπούς. Το φθινόπωρο μεταναστεύει στην Αφρική. Μοιάζει με την Γερακίνα, αλλά έχει πιο λεπτή κατασκευή. Φωλιάζει σε δέντρα, στη Β. Ελλάδα.

Σταυραετός (Hieraaetus pennatus) 46-53 εκ.

Ζει κυρίως σε δασωμένους λόφους. Έχει μειωθεί πολύ εξ' αιτίας της καταστροφής των δασών. Συχνά κυνηγεί ανάμεσα στα κλαδιά αλλά και με θεαματικές κατακόρυφες βουτιές. Είναι ο μικρότερος Ευρωπαϊκός αετός. Φωλιάζει κυρίως στη Β. Ελλάδα.

Γερακίνα (Buteo buteo) 51-60 εκ.

Αρπακτικό μεσαίου μεγέθους. Οι χρωματισμοί του ποικίλουν πολύ από άτομο σε άτομο. Περνάει πολλές ώρες καθισμένο σε κλαδιά ή σε στύλους ψάχνοντας για την λεία του. Φωλιάζει σε δέντρα σε δάση με ξέφωτα. Το χειμώνα συχνάζει σε πιο ανοιχτά μέρη. Φωνή Ένα δυνατό ειθιτικό νιαούρισμα.

Βραχοκίρκινεζο (Falco tinnunculus) 34 εκ.

Το πιο συνηθισμένο γεράκι στην Ελλάδα. Φωλιάζει σε δέντρα, βράχια και ακόμη και σε κτίρια. Συχνά φτερουγίζει για πολλή ώρα επί τόπου ψάχνοντας τη λεία του, στο έδαφος. Τρώει μικρά θηλαστικά (τρωκτικά), ερπετά και έντομα.

Πετρίτης (Falco peregrinus) 38-48 εκ.

Κυνηγεί σε ανοιχτές περιοχές, συχνά και στους υγρότοπους. Φωλιάζει σε κάθετους βράχους. Πιάνει πουλιά στο αέρα πέφτοντας με μεγάλη ταχύτητα (πιθανά μέχρι 240 χιλιόμετρα την ώρα).

Μαυροπετρίτης (Falco eleonorae) 38 εκ.

Σπάνιο γεράκι με περιορισμένη κατανομή μόνο στα νησιά της Μεσογείου. το σημαντικότερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού του φωλιάζει στην Ελλάδα, σε Ξερονήσια, του Αιγαίου. Η περίοδος αναπαραγωγής του είναι συγχρονισμένη με την εποχή που πάρα πολλά μεταναστευτικά πουλιά διασχίζουν την Μεσόγειο (Αύγουστος - Σεπτέμβριος). Είναι κοινωνικό πουλί και συχνά παρατηρείται να κυνηγεί σε ομάδες. Ξεχειμωνιάζει στην Μαδαγασκάρη.

Πετροπέρδικα (Alectoris graeca) 33 εκ.

Ζει σε βουνοπλαγιές με πέτρες ή χαμηλή βλάστηση. Πετάει χαμηλά με πολύ γρήγορα και ηχηρά φτερουγίσματα. Φωλιάζει ανάμεσα στα βράχια. Χαρακτηριστική φωνή: ένα «ουίτ-ουίτ ουίτ» σαν του Τσοπανάκου, ένα εκρηκτικό «κ-κ-ουόουκ». Τραγουδι (άνοιξη και φθινόπωρο): ένα κοφτό, τετρασύλλαβο σφύριγμα με πολλές παραλλαγές.

Ορτύκι (*Coturnix coturnix*) 18 εκ.

Ένα πολύ δειλό πουλί που πιο εύκολα μπορεί να το ακούσει κανείς παρά να το δει. Συχνάζει σε χωράφια. Χαρακτηριστική φωνή: ένα επαναλαμβανόμενο «Ουίκ- ουίκ-ουίκ». Λίγα μένουν στην Ελλάδα τον χειμώνα, τα περισσότερα μεταναστεύουν. Το μικρότερο της οικογένειας των Φασιανιδών.

Πετροτρίλιδα (*Burhimus oedichnemus*) 41 εκ.

Ένα πουλί που ζει σε χέρσα πετρώδη εδάφη και ημιερήμους. Έχει μεγάλα κίτρινα μάτια για να βλέπει στο μισόφωτο. Τρέχει χαρακτηριστικά με τα γόνατα λυγισμένα και το κεφάλι χαμηλά. Φωνή: ένα παραπονεμένο «κου-ρι». Ακούγεται κυρίως τα βράδια.

Καλαμοκανάς (*Himantopus himantopus*) 38 εκ.

Όταν πετάει τα μακριά του πόδια προεξέχουν πολύ πίσω από την ουρά. Ζει σε λιμνοθάλασσες με γλυκά νερά και έλη. Χτίζει την φωλιά του σε ρηχό νερό, πάνω σε βλάστηση ή σε λάσπη. Φωνή: ένα οξύ, κοφτό «κικ» ή «κίκ-κίκ-κίκ».

Αβοκέττα (*Recurvirostra avosetta*) 43 εκ.

Βρίσκεται σε παρόμοιους βιότοπους με τον Καλαμοκανά, αλλά προτιμά υφάλμυρα νερά. Έχει έναν ιδιότυπο τρόπο να τρέφεται κουνώντας δεξιά - αριστερά το γυριστό ράμφος της στο ρηχό νερό. Ακόμη, μερικές φορές, βυθίζει το κεφάλι της στο νερό και κολυμπάει σαν πάπια. Φωνή: ένα λεπτό «Κλου-ίτ». Φωλιάζει κυρίως στη Β. Ελλάδα.

Νερόκοτα (*Gallinula chloropus*) 33 εκ.

Πολύ κοινό πουλί των λιμνών, ποταμών καναλιών κ.λπ. Κρύβεται στην βλάστηση στις όχθες όπου και φωλιάζει. Επιπλέει ψηλά στο νερό και κουνάει το κεφάλι του καθώς κολυμπάει. Για να απογειωθεί τρέχει πάνω στο νερό χτυπώντας τα φτερά της. Έχει μεγάλο λεξιλόγιο από δυνατές και διαπεραστικές κραυγές, όπως «Κρ-ρ-ρκ» ή «Κιτίκ».

Φαλαρίδα (*Fulica atra*) 38 εκ.

Ζει σε γλυκά νερά. Το χειμώνα παρατηρούνται μεγάλες συγκεντρώσεις της. Απογειώνεται απ' το νερό όπως κι η Νερόκοτα. Φωνή: ένα δυνατό, λεπτό «Κουέουκ».

Καλημάννα (*Vanellus vanellus*) 30 εκ.

Τυπικό πουλί των καλλιεργημένων περιοχών. Στην Ελλάδα είναι πολύ πιο κοινό τον χειμώνα που σχηματίζει συχνά μεγάλα κοπάδια. Πετάει με φαινομενική αστάθεια, με αργά και βαθιά φτεροκοπήματα. Την άνοιξη επιδεικνύεται κάνοντας ακροβατικά στον αέρα. Φωνή: ένα δυνατό και ένρινο «τιίβι-ουίτ».

Ψευτομαχητής (*Philomachus pugnax*) 23-29 εκ.

Βρίσκεται σε λίμνες, λιμνοθάλασσες και έλη. Ξεχειμωνιάζει στην Ελλάδα ή περνάει σταθμεύοντας στους υγρότοπους καθώς ταξιδεύει στις βόρειες περιοχές που φωλιάζει. Τα αρσενικά είναι πολύ μεγαλύτερα από τα θηλυκά και την άνοιξη πιο πολύχρωμα. Φωνή: ένα «τουί» καθώς πετάει.

Ποταμογλάρονο (*Sterna hirundo*) 35 εκ.

Φτερουγίζει επί τόπου πάνω από το νερό και βουτάει κάθετα για να πιάσει μικρά ψάρια. Περιπατάει αδέξια γιατί έχει μικρά πόδια. Βρίσκεται σε ακτές, εκβολές ποταμών, λίμνες και νησιά. Φωλιάζει στο έδαφος σε μικρές ομάδες, κυρίως στη Β. Ελλάδα.

Μουστακογλάρονο (*Chilidonias hybrida*) 25 εκ.

Πετάει πολύ ανάλαφρα βουτώντας συχνά για να πιάσει έντομα από την επιφάνεια του νερού. Πολύ θορυβώδες στα μέρη που φωλιάζει, πάντα κοντά σε γλυκά ή υφάλμυρο νερά. Κυρίως περαστικό από την Ελλάδα, αν και λίγα φωλιάζουν σε λίμνες της Μακεδονίας.

Ασημόγλαρος (*Larus michahellis*) 56-66 εκ.

Είναι παμφάγο πουλί μπορεί ακόμη και να φάει μικρά του ίδιου είδους. Συχνάζει σε λιμάνια και σε σκουπιδότοπους ακόμη και μακριά από την θάλασσα. Ακολουθεί τα πλοία πιάνοντας ψάρια που τινάζονται έξω με τον αφρό. Φωλιάζει σε αποικίες σε απότομες ακτές αλλά και σε λίμνες. Ο πιο συνηθισμένος γλάρος της χώρας μας.

Αιγαιόγλαρος (*Larus audouinii*) 50 εκ.

Ένα από τους πιο σπάνιους γλάρους του κόσμου. Επάρχει μόνο στη Μεσόγειο. Συχνά παρατηρείται μακριά από τον άνθρωπο σε πιο ανοιχτές θάλασσες από τους άλλους γλάρους. Φωλιάζει σε απότομες ακτές, ανάμεσα σε βράχια σε ξερονήσια του Αιγαίου. Το πέταγμα του είναι πιο ανάλαφρο από του Ασημόγλαρου, με τον οποίο μοιάζει πολύ, έχει όμως σκουροκόκκινο ράμφος.

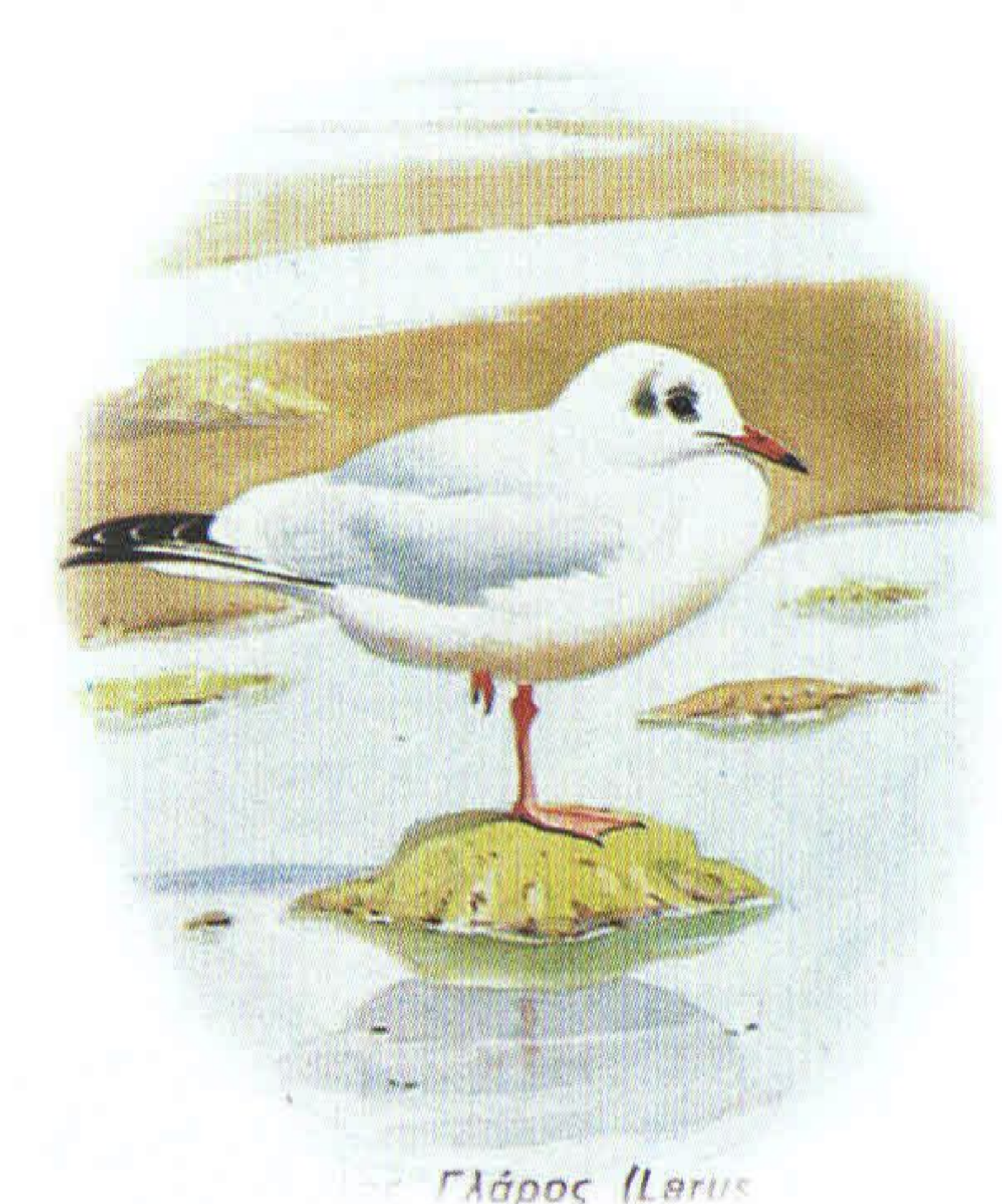
Μπεκατσιόνη (*Gallinago gallinago*) 27 εκ.

Πολύ ντροπαλό πουλί, όμως αν ενοχληθεί, απογειώνεται αλλάζοντας απότομα κατεύθυνση δεξιά κι αριστερά. Η φωνή του είναι ένα χαρακτηριστικό βραχνό «Τσάαπ». Συχνά σε μικρές ομάδες. Σε έλη, πλημμυρισμένα χωράφια, κανάλια και ρυάκια. Στη χώρα μας μόνο τον χειμώνα.

Μπεκάτσα (*Scolopax rusticola*) 34 εκ.

Την ημέρα κρύβεται κάτω από την βλάστηση στα δάση, καμουφλαρισμένη χάρις στο φτέρωμά της. Πιο εύκολα μπορεί να τη δει κανείς τα ξημερώματα ή το σούρουπο. Το πέταγμά της είναι γρήγορο, με απότομους ελιγμούς. Μοναχικό και σιωπηλό πουλί. Εντοπίζει σκουλήκια και έντομα μέσα στο μαλακό χώμα χάρις στην πολύ ευαίσθητη άκρη του ράμφους της.

Γλάρος (*Larus*)

Καστανοκέφαλος Γλάρος (*Larus ridibundus*) 35-38 εκ.

Τον χειμώνα το σκούρο καστανό κεφάλι του γίνεται άσπρο με μια μαύρη κηλίδα πίσω από το μάτι. Το χειμώνα από τους πιο πολυάριθμους γλάρους στην Ελλάδα, μπορεί να παρατηρηθεί οπουδήποτε, κοντά σε νερό αλλά και σε χωράφια. Έχει μια χαρακτηριστική βραχνή κραυγή. Φωλιάζει σε βάλτους, νησιά, σε λίμνες και παραλίες με βότσαλα αλλά όχι στη χώρα μας.

Γελογλάρονο (*Gelochelidon nilotica*) 38 εκ.

Το ράμφος του είναι πιο κοντόχοντρο από τα άλλα γλαρόνια και στο πέταγμα θυμίζει γλάρο. Σπάνια βουτάει στο νερό, αλλά πιάνει έντομα στην στεριά. Φωλιάζει σε αποικίες σε ακτές και αλμυρές λιμνοθάλασσες. Η ουρά του δεν είναι τόσο ψαλιδωτή όπως των άλλων γλαρονιών. Οι αριθμοί του λιγοστεύουν συνεχώς.

Αγριοπερίστερο (*Columba livia*) 33 εκ.

Πρόγονος των κατοικίδιων περιστεριών, κι όλων των περιστεριών που ζουν κατά χιλιάδες στις πόλεις και τα χωριά. Ζει σε βραχώδεις ακτές και φαράγγια. Φωλιάζει σε σπηλιές και τρύπες στα βράχια, ακόμη και σε παλιά πηγάδια. Φωνή, όπως του ήμερου περιστεριού. Πετάει πολύ γρήγορα.

Φάσσα (*Columba palumbus*) 41 εκ.

Ζει σε δασωμένες περιοχές και φωλιάζει σε δέντρα. Στην βόρεια Ευρώπη είναι πολύ συνηθισμένο πουλί στις πόλεις. Πετάγεται ηχηρά από την κρυψώνα του όταν ενοχληθεί. Φωνή: Ένα επαναλαμβανόμενο «κουου-κου-κου-κου-κου».

Κουκουβάγια (*Athene noctua*) 23 εκ.

Από τα λίγα νυχτόβια πουλιά που παρατηρείται συχνά στο φως της μέρας. Κάθεται στητή σε κλαδιά, πασσάλους και άλλα φανερά μέρη. Όταν παραξενεύεται κουνάει πάνω κάτω το κεφάλι της. Πετάει με κυματοειδή τρόπο σαν δρυκολάπτης. Τρέφεται κυρίως με μικρά τρωκτικά.

Πεπλόγλαυκα (*Tyto alba*) 34 εκ.

Συχνά παρατηρείται να κυνηγάει μικρά τρωκτικά το σούρουπο. Φωνή: μια μακρόσυρτη, πνιχτή στριγγλιά. Φωλιάζει σε αποθήκες, εκκλησίες και άλλα παλιά κτίρια. Ανάλαφρο κι επιδέξιο πέταγμα.

Τρυγόνι (*Streptopelia turtur*) 27 εκ.

Ζει σε άγρια δάση, ελαιώνες, κήπους σε ζευγάρια ή συχνά, σε μικρές ομάδες. Φωλιάζει σε δέντρα και θάμνους. Φωνή: ένα γουργουριστό, επαναλαμβανόμενο «ρουου-ρ-ρ». Κινηγείται εντατικά από τον άνθρωπο.

Κούκος (*Cuculus canorus*) 33 εκ.

Δεν φτιάχνει ποτέ φωλιά αλλά το θηλυκό γεννάει τα αυγά του σε φωλιές. Άλλων πουλιών, συχνά πολύ μικρότερων, που μεγαλώνουν τα μικρά του. Στο πέταγμα μοιάζει με γεράκι επειδή έχει μυτερά φτερά. Η φωνή του αρσενικού είναι το γνωστό «κου-κου» που αντηχεί στο δάσος το καλοκαίρι.

Μπούφος (*Bubo bubo*) 71 εκ.

Το μεγαλύτερο Ευρωπαϊκό νυχτόβιο πουλί. Ζει σε πυκνά δάση με φαράγγια. Γιάνει θηλαστικά μέχρι το μέγεθος του ασβού, και πουλιά μέχρι το μέγεθος του φασιανού. Φωνή: ένα βαθύ «Ου-χού». Τρώει συχνά άλλα αρπακτικά πουλιά. Φωλιάζει σε τρύπες βράχων και κουφάλες. Κινηγεί το σούρουπο και την αυγή.

Γκιώνης (*Otus scops*) 19 εκ.

Η φωνή του ένα μελωδικό «πιού» είναι γνώριμος ήχος της νύχτας που ακούγεται ακόμη και μέσα σε πόλεις. Τρέφεται κυρίως με μεγάλα έντομα. Το χειμώνα λίγοι μένουν στην Ελλάδα, οι περισσότεροι μεταναστεύουν στην κεντρική Αφρική. Προτιμάει μέρη με συστάδες δέντρων, κήπους, παλιά κτίρια, ελαιώνες. Φωλιάζει σε τρύπες δέντρων η τοίχων.

Συκοφάγος (*Oriolus oriolus*) 24 εκ.

Δειλό πουλί που ζει σε δάση. Γρήγορο πέταγμα, με μεγάλους κυματισμούς. Και μια χαρακτηριστική κίνηση προς τα πάνω στο τέλος της πτήσης για να ξανακρυφτεί στα φυλλώματα. Τραγουδι: ένα δυνατό, σφυριχτό «Ουίλα-ουίου» και διάφορες σκληρές φωνές σαν της κίσσας. Φωλιάζει συνήθως σε διχάλες δέντρων, κυρίως στην Β. Ελλάδα.

Τσαλαπετεινός (*Upupa epops*) 28 εκ.

Τρέφεται κυρίως με ακρίδες και σαύρες. Φωλιάζει σε τρύπες σε δασωμένες πεδιάδες, αμπέλια και καλλιεργημένες εκτάσεις. Πετάει λίγο σαν πεταλούδα.

Στραβολαίμης (*Jynx torquilla*) 16,5 εκ.

Παρόλο που δεν μοιάζει, είναι ένας μικρός Δρυκολάπτης. Τρέφεται στο έδαφος, περπατώντας με πηδήματα και την ουρά σηκωμένη. Ζει σε ανοιχτά δάση, κήπους και συστάδες δέντρων. Φωλιάζει σε τρύπες.

Κατσουλιέρης (*Galerida cristata*) 17 εκ.

Ζει σε ημερήμιους, καλλιέργειες και κοντά σε οικισμούς. Φωνή: ένα υγρό «Ουι-ουί-ουου». Τραγουδι: σύντομες επαναλαμβανόμενες τριλιστες φράσεις. Φωλιάζει στο έδαφος.

Μελισσοφάγος (*Merops apiaster*) 28 εκ.

Συχνά παρατηρείται να κάθεται σε σύρματα ή κορφές δέντρων ψάχνοντας για έντομα. Είναι από τα πιο πολύχρωμα πουλιά της Ευρώπης. Δεν βλέπει την μελισσοκομία γιατί εκτός από τις μέλισσες τρώει σφήκες και άλλους εχθρούς της μέλισσας. Ξεχειμωνιάζει στην Αφρική.

Χαλκοκουρούνα (*Coracias garrulus*) 31 εκ.

Ένα ζωηρόχρωμο πουλί που μοιάζει με κουρούνα. Ζει σε ανοιχτές περιοχές με λίγα δέντρα. Την άνοιξη επιδεικνύεται ερωτικά πέφτοντας με στροφές στον αέρα. Κάθεται σε σύρματα ή σε άλλα φανερά σημεία και ορμάει να πιάσει έντομα που πετάνε. Φωλιάζει σε κουφάλες, τρύπες σε όχθες ή σε ερείπια.

Γαλιάντρα (*Melanocorypha calandra*) 19 εκ.

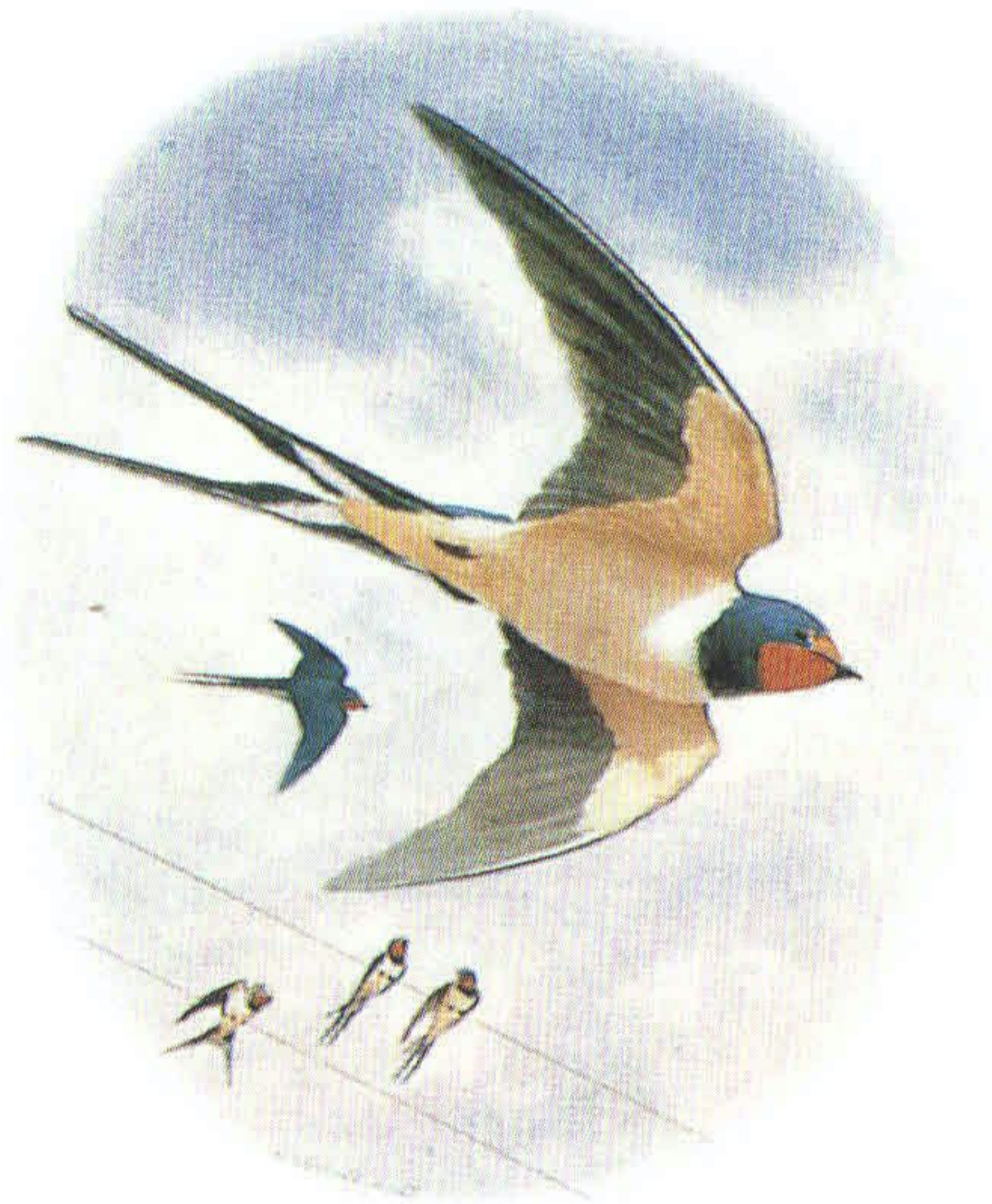
Ζει σε άγονα πετρώδη μέρη, στέπες και καλλιεργημένες εκτάσεις. Έχει ανάλαφρο πέταγμα. Τον χειμώνα σχηματίζει κοπάδια. Τραγουδάει μελωδικά, περιλαμβάνοντας μιμήσεις άλλων πουλιών, καθώς πετάει διαγράφοντας κύκλους ψηλά. Φωλιάζει στο έδαφος.

Μικρογαλιάντρα (*Calandrella cinerea*) 14 εκ.

Ζει σε καλλιεργημένες εκτάσεις, ημερήμιους και γύρω από λίμνες και βάλτους. Το τραγούδι του αποτελείται από μερικές απλές μελωδικές φράσεις. Τραγουδάει πετώντας κάθετα πάνω - κάτω. Φωλιάζει στο έδαφος.

Σταβλοχελίδονο (*Hirundo rustica*) 19 εκ.

Πολύ κοινό μεταναστευτικό πουλί. Ξεχειμωνιάζει στην Αφρική. Πετάει γρήγορα και επιδέξια, συχνά χαμηλά πάνω από το γλυκό νερό όπου πιάνει έντομα. Φτιάχνει φωλιές από χόρτα και λάσπη σε παλιά συνήθως σπίτια. Τραγουδι: γρήγορα μελωδικά τιτιβίσματα.

Σπιτοχελίδονο (*Delichon urbica*) 12,5 εκ.

Πιο κοινό στις μεγάλες πόλεις από το χωραφοχελίδονο. Φτιάχνει τη φωλιά του από λάσπη με μια μικρή τρύπα για είσοδο, πάντα σχεδόν σε βράχια. Τρέφεται σχεδόν αποκλειστικά καθώς πετάει. Το τραγούδι του είναι πιο μονότονο από του χωραφοχελίδονου.

Λιβαδοκελάδα (*Anthus pratensis*) 14,5 εκ.

Πολύ πιο κοινό στην Ελλάδα τον χειμώνα. Περιπατάει στο έδαφος και σπάνια κάθεται σε κλαδιά. Τον χειμώνα προτιμάει βάλτους, χωράφια και ακτές. Φωλιάζει στο έδαφος.

Τρυποφράχτης (*Troglodytes troglodytes*) 9,5 εκ.

Ένα από τα μικρότερα πουλιά της Ευρώπης και γι' αυτό δύσκολα παρατηρείται. Στην Ελλάδα, τον χειμώνα κατεβαίνει σε χαμηλότερο υψόμετρο και εμφανίζεται και στα πάρκα των πόλεων. Συχνά το αρσενικό χτίζει πολλές φωλιές από τις οποίες το θηλυκό διαλέγει μία. Φωνή: ένα σκληρό «Τι-τι-τι».

Σταχτάρα (*Apus apus*) 16,5 εκ.

Πετάει σχεδόν αδιάκοπα, μπορεί ακόμη και να κοιμηθεί πετώντας. Έχει πολύ μικρά πόδια και μεγάλες φτερούγες σε σχέση με το σώμα του. Τρέφεται αποκλειστικά με έντομα που πιάνει στον αέρα. Φωλιάζει σε βράχους, σε παλιούς τοίχους αλλά και σε καπνοδόχους πολυκατοικιών. Πολύ συνηθισμένο σε όλες τις μεγάλες πόλεις.

Αλκυόνη (*Alcedo atthis*) 16 εκ.

Πολύ ζωηρόχρωμο πουλί. Σκάβει βαθιές τρύπες στις όχθες ποταμών για την φωλιά του. Βουτάει στο νερό από κάποιο εμφανές σημείο ή μετά από ένα σύντομο φτερούγισμα επί τόπου. Πιάνει ψαράκια με το ράμφος του. Το πέταγμά του είναι πολύ γρήγορο, σε ευθεία γραμμή, χαμηλά πάνω από το νερό.

Λευκοσουσουράδα (*Motacilla alba*) 18 εκ.

Όπως κι η σταχτοσουσουράδα τρέχει με μεγάλη ταχύτητα κυνηγώντας έντομα. Ζει σε κήπους, χωράφια, και σε πόλεις. Συχνά κοντά σε νερό, αλλά δεν εξαρτιέται από αυτό. Φωλιάζει σε τρύπες σε κτίρια ή σε βράχια.

Σταχτοσουσουράδα (*Motacilla cinerea*) 18 εκ.

Φωλιάζει κοντά σε ακτές, ρυάκια και λίμνες. Όμως τον χειμώνα είναι πολύ κοινό στις πόλεις όπου περιπατάει στα πεζοδρόμια κυνηγώντας πάνω κάτω την ουρά της. Τρέχει γρήγορα και πετάει με τινάγματα.

Μαυρολαίμης (*Saxicola torquata*) 12,5 εκ.

Ζει σε ανοιχτές θαμνώδεις περιοχές, κοντά σε ακτές ή σε πλαγιές. Συνηθίζει να κάθεται σε εμφανή σημεία, όπως σε σύρματα ή σε κορφές θάμνων ή πασσάλους. Φωλιάζει κάτω από θάμνους ή άλλα φυτά. Φωνή: «Ουίτ-τσάκ-τσάκ», σαν να χτυπούν δύο πέτρες.

Κοκκινολαίμης (*Erithacus rubecula*) 14 εκ.

Με τα πρώτα κρύα του χειμώνα γεμίζει τα πάρκα των πόλεων. Το καλοκαίρι περιορίζεται σε μεγαλύτερο υψόμετρο. Δεν ανέχεται την παρουσία ατόμου του ίδιου είδους στην περιοχή του ακόμη και τον χειμώνα. Φωλιάζει σε τρύπες τοίχων, δέντρων, όχθες, κονσερβοκούτια κ.λπ. Φωνή το χειμώνα «τικ τικ». Τραγούδι λεπτό και μελωδικό.

Κότσυφας (*Turdus merula*) 25 εκ.

Ένα από τα πιο κοινά πουλιά της Ελλάδας. Φωλιάζει και στα πάρκα των πόλεων και γενικά όπου υπάρχουν δέντρα ή μεγάλα θάμνοι. Το αρσενικό είναι κατάρμαυρο με κίτρινο ράμφος. Όταν ανησυχεί κάνει ένα χαρακτηριστικό «τσουκ-τσουκ». Τραγούδι μελωδικό, με καθαρές νότες σαν φλογέρας που συχνά καταλήγει παράφωνα.

Ψαρόνι (*Sturnus vulgaris*) 25 εκ.

Τον χειμώνα σχηματίζει συχνά τεράστια κοπάδια που μοιάζουν με σύννεφα που αλλάζουν απότομα κατεύθυνση. Πολύ κοινό στην Ελλάδα τον χειμώνα. Ζωηρό και νευρικό πουλί. Είναι πολύ καλός μίμος.

Καρβουνιάρης (*Phoenicurus ochruros*) 14 εκ.

Κοινό πουλί των πόλεων, στην Ελλάδα τον χειμώνα. Τινάζει χαρακτηριστικά την ουρά του όταν κάθεται συνήθως σε κάποια πέτρα ή οροφή κτιρίου. Φωλιάζει σε γκρεμούς, κτίρια, βραχώδεις πλαγιές. Φωνή: ένα σύντομο «τσιπ» ή «τιπιτικ».

Ασπροκόλλα (*Oenanthe oenanthe*) 15 εκ.

Ζει σε ανοιχτά μέρη όπως λιβάδια, αμμόλοφοι ή βοσκότοποι. Κινείται διαρκώς και ταλαντεύει την ουρά της, ανοίγοντάς την σαν βεντάλια. Φωνή: ένα σκληρό, βραχνό «τσάκ» ή «ουίτ - τσακ». Φωλιάζει σε τρύπες τοίχων, λαγούμια ή σωρούς από πέτρες.

Τσίχλα (*Turdus philomelos*) 23 εκ.

Ζει σε δάση, κήπους και ελαιώνες, Πολύ πιο κοινή τον χειμώνα. Τραγουδάει μελωδικά, επαναλαμβάνοντας 3-4 φορές την ίδια σύντομη φράση. Φωλιάζει σε θάμνους, κισσούς, μερικές φορές και σε κτίρια. Επενδύει την φωλιά της με λάσπη.

Γαλαζοκότσυφας (*Monticola solitarius*) 20 εκ.

Ζει σε βραχώδεις περιοχές, από ψηλά βουνά μέχρι τη θάλασσα. Πηδάει πάνω στα βράχια με τις φτερούγες του ελαφρά κατεβασμένες. Αν ενοχληθεί εξαφανίζεται ανάμεσα στα βράχια. Τραγούδι λίγο σαν του κότσυφα, αλλά πιο φτωχό.

Θαμνοτσιροβάκος (*Sylvia communis*) 14 εκ.
Τρυπώνει και ξετριπώνει μέσα από την πυκνή θαμνώδη βλάστηση, όπου και φωλιάζει κοντά στο έδαφος. Τραγουδάει ένα γρήγορο και σύντομο τερετισμό, είτε μέσα από θάμνο, είτε πετώντας κάθετα πάνω κάτω. Τον χειμώνα μεταναστεύει στην Αφρική.

Μαυροσκούφης (*Sylvia atricapilla*) 14 εκ.
Ζει σε δάση με πλούσια βλάστηση, θαμνότοπους. Τραγουδάει μελωδικό και πλούσιο που περιλαμβάνει μιμήσεις άλλων πουλιών. Φωνή: ένα έντονο «τακ».

Μυγοχάφτης (*Muscicapa sriata*) 14 εκ.
Κάθεται στητός σε κλαδιά ή άλλα εμφανή σημεία. Πιάνει έντομα που πετάνε, επιστρέφοντας συχνά στο σημείο που καθότανε. Ζει σε δάση και κήπους. Συχνά φωλιάζει πάνω ή και μέσα σε κτίρια, σε τρύπες.

Καλόγερος (*Parus major*) 14 εκ.
Ένα πολύ ευκίνητο πουλί, μπορεί και να κρέμεται ανάποδα για να τραφεί, ακόμη κι από έναν σπάγκο. Πολύ κοινό σε δάση, κήπους και ελαιώνες. Φωλιάζει σε όλων των ειδών τις τρύπες. Έχει πολύ μεγάλο λεξιλόγιο από φωνές. Πιο συνηθισμένο τραγούδι ένα «Τίτσιου-τίτσιου» σαν κουδούνισμα.

Δεντροφυλλοσκόπος (*Phylloscopus collybita*) 11 εκ.
Ένα αεικίνητο, μικρό πουλί που συχνά τινάζει τις φτερούγες και την ουρά του. Ζει σε δάση, κήπους και θάμνους. Χαρακτηριστικό μονότονο τραγούδι: «τσιφ-τσιφ» που επαναλαμβάνεται με ακανόνιστη σειρά.

Πυρροβασιλίσκος (*Regulus ignicapillus*) 9 εκ.
Ένα από τα μικρότερα πουλιά της Ελλάδας. Ζει κυρίως σε δάση πλέκοντας τη φωλιά του στις άκρες κλαδιών δέντρων ή θάμνων. Το χειμώνα σχηματίζει μικρές ομάδες που γυρνάνε αεικίνητες από δέντρο σε δέντρο ψάχνοντας για έντομα.

Παρδαλοκεφαλός (*Lanius senator*) 17 εκ.
Ζει σε ελαιώνες, αραιά δάση, συστάδες δέντρων. Φωλιάζει σε δέντρα όλων των μεγεθών. Το τραγούδι του αποτελείται από μελωδικά τερετίσματα ανακατεμένα με σκληρές νότες. Μιμείται και άλλα πουλιά. Το ράμφος του θυμίζει κάπως ράμφος αρπακτικού. Επειδή οι Κεφαλάδες δεν έχουν μυτερά νύχια συνηθίζουν να καρφώνουν τη λεία τους σε αγκάθια ή αγκαθωτά σύρματα.

Λευκοδρυκολάπτης (*Dendrocopus major*) 23 εκ.
Ζει σε δάση, συχνά από βελανιδιές. Σκαρφαλώνει στα νεκρά κέντρα στηριζόμενος και στην ουρά του. Ψάχνει για έντομα τρυπώντας τον κορμό με το ράμφος του. Φωνή: ένα δυνατό, οξύ «κικ».

Σπίνος (*Fringilla coelebs*) 15 εκ.

Πολύ κοινό πουλί που ζει σε μέρη με δέντρα. Τον χειμώνα σχηματίζει ομάδες και εξαπλώνεται σε πιο ανοιχτές περιοχές. Το αρσενικό, με το ανοιξιάτικο φτέρωμά του, είναι ένα πολύ ζωηρόχρωμο πουλί ενώ το θηλυκό δεν έχει τόσο έντονα χρώματα. Πετάνει κυματοειδώς συνήθως μ' ένα «γιουπ» σε κάθε τίναγμα. Το τραγούδι του είναι σύντομο αλλά μελωδικό και τελειώνει μ' ένα «τσου-ι-ου».

Σκαρθάκι (*Serinus serinus*) 11,5 εκ.

Ένα μικρό κίτρινωπό πουλί, συγγενικό με το γνωστό καναρίνι. Πέταγμα γρήγορο και κυματοειδές. Την άνοιξη επιδεικνύεται ερωτικά ανεβαίνοντας κάθετα ψηλά και κατεβαίνοντας σε κύκλους. Τραγουδάει από κορφές δέντρων, και σύρματα ή καθώς πετάει. Τραγουδι γρήγορο, συριστικό, σαν κουδούνισμα με τρίλιες σαν του καναρινιού. Ζει σε δάση, κήπους.

Βραχοσίχλονο (*Emberiza cia*) 16 εκ.

Ζει συνήθως σε βραχώδεις πλαγιές λόφων, αλλά μερικές φορές και σε δέντρα. Φωλιάζει κοντά στο έδαφος ή και στο έδαφος. Συχνά ανοίγει την ουρά του όταν τρέφεται στο έδαφος επιδεικνύοντας το άσπρο χρώμα στις δυο πλευρές της ουράς του. Τραγούδι: αρκετά καθαρά σφυρίγματα ακολουθούμενα από τρεις τρεμουλιαστές νότες.

Αμπελουργός (*Emberiza melanocephala*) 16,5 εκ.

Ζει σε ανοιχτές περιοχές με δασάκια, ελαιώνες και κήπους. Τραγούδι πιο μελωδικό από τα υπόλοιπα τσιχλόνια, στην οικογένεια των οποίων ανήκει. Το χειμώνα μεταναστεύει, αντίθετα από τα περισσότερα πουλιά της Ευρώπης, όχι προς την Αφρική αλλά στη Μ. Ανατολή. Φωλιάζει σε χαμηλούς θάμνους.

Καρδερίνα (*Carduelis carduelis*) 12 εκ.

Κοινό σε κήπους, και καλλιέργειες. Συχνά κάθεται σε γαϊδουράγκαθα και τρώει τους σπόρους. Το φθινόπωρο και χειμώνα σε μεγάλα κοπάδια. Πετάνει κυματοειδώς, λίγο σαν να χορεύει. Κάλεσμα: ένα υγρό «Σουίτ-ουίτ-ουίτ-ουίτ».

Φλώρος (*Carduelis chloris*) 14,5 εκ.

Τρέφεται με σπόρους και ζει σε περιοχές με δέντρα, τον χειμώνα και σε πιο ανοιχτά μέρη. Την άνοιξη επιδεικνύεται ερωτικά πετώντας λίγο σαν νυχτερίδα. Μαζί με την καρδερίνα, από τα πουλιά που παγιδεύονται σε μεγάλους αριθμούς για να μπουν σε κλουβιά. Τραγούδι ένα γρήγορο τπίβισμα. Όταν πετάει ένα επαναλαμβανόμενο «τσουπ». Επίσης ένα χαρακτηριστικό, μακρύ, ένρινο «τσουί».

Σπουργίτης (*Passer domesticus*) 14,5 εκ.

Ζει σχεδόν πάντα κοντά σε ανθρώπινες κατοικίες, και σαν αποτέλεσμα έχει ευνοηθεί από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Φωλιάζει σε τρύπες, σχισμές σε κτίρια, αλλά και σε κλαδιά. Έχει μια ποικιλία από καλέσματα, πιο συνηθισμένο ένα συνεχές «τσιριπ - τσιριπ».

Μαυροτσιροβάκος (*Sylvia melanocephala*) 13 εκ.

Ζει σε φρύγανα, θαμνότοπους και δάση. Και τα δύο φύλα έχουν έναν εμφανή κόκκινο κύκλο γύρω από το μάτι τους. Φωνή: ένα χαρακτηριστικό «στι-τιτίκ». Τραγούδι μακρύ και μελωδικό.

Καρακάξα (*Pica pica*) 46 εκ.

Πολύ κοινό κορακοειδές των καλλιεργημένων εκτάσεων, των αστικών πάρκων και γενικά σε ανοιχτές περιοχές με λίγα δένδρα. Συχνά σε μικρές ομάδες και σε μεγάλες συγκεντρώσεις τον χειμώνα. Το φτέρωμα της μοιάζει από μακριά ασπρόμαυρο αλλά έχει γαλάζιες και πράσινες μεταλλικές αποχρώσεις. Φωνή: ένα δυνατό, σκληρό και γρήγορο «τσακ-τσακ-τσακ-τσακ» και διάφορες άλλες κακόηχες φωνές.

Κίσα (*Garrulus glandarius*) 34 εκ.

Ζει σε κωνοφόρα και φυλλοβόλα δάση. Σπάνια παρατηρείται μακριά από δέντρα. Πέταγμα βαρύ, αργό και κυματοειδές. Στο έδαφος περπατάει με μικρά πηδήματα. Σχηματίζει συχνά μικρές θορυβώδεις ομάδες. Κακόηχες κραυγές, ένα «Σκρακ-σκρακ». Την άνοιξη μιμείται και φωνές άλλων πουλιών, παρεμβάλλοντας κακοφωνίες. Θάβει βελανίδια στο χώμα κάνοντας προμήθειες για τον χειμώνα.

Κόρακας (*Corvus corax*) 64 εκ.

Πιο σπάνιο από την Κουρούνα. Συνήθως βρίσκεται σε βουνά όπου δεν υπάρχει ανθρώπινη ενόχληση. Το μεγαλύτερο στρουθιομόρφο. Πτήση δυναμική και σε ευθεία γραμμή. Συχνά κάνει ακροβατικά στον αέρα, ιδίως την άνοιξη. Φωλιάζει σε προεξοχές κάθετων γκρεμών και σε δέντρα. Φωνή: ένα βαθύ «κροκ» και άλλες βραχνές κραυγές.

Κουρούνα (*Corvus corone cornix*) 47 εκ.

Παμφάγο πουλί που έχει προσαρμοστεί σε πολλών ειδών βιότοπους. Πέταγμα αρκετά βαρύ. Φωλιάζει συνήθως σε δέντρα, πιο σπάνια σε προεξοχές βράχων. Φωνή: ένα αρκετά βαθύ, κακόηχο «κράα» και άλλες πιο οξείες κραυγές. Ένα από τα πιο συνηθισμένα κοράκια της Ελλάδας.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

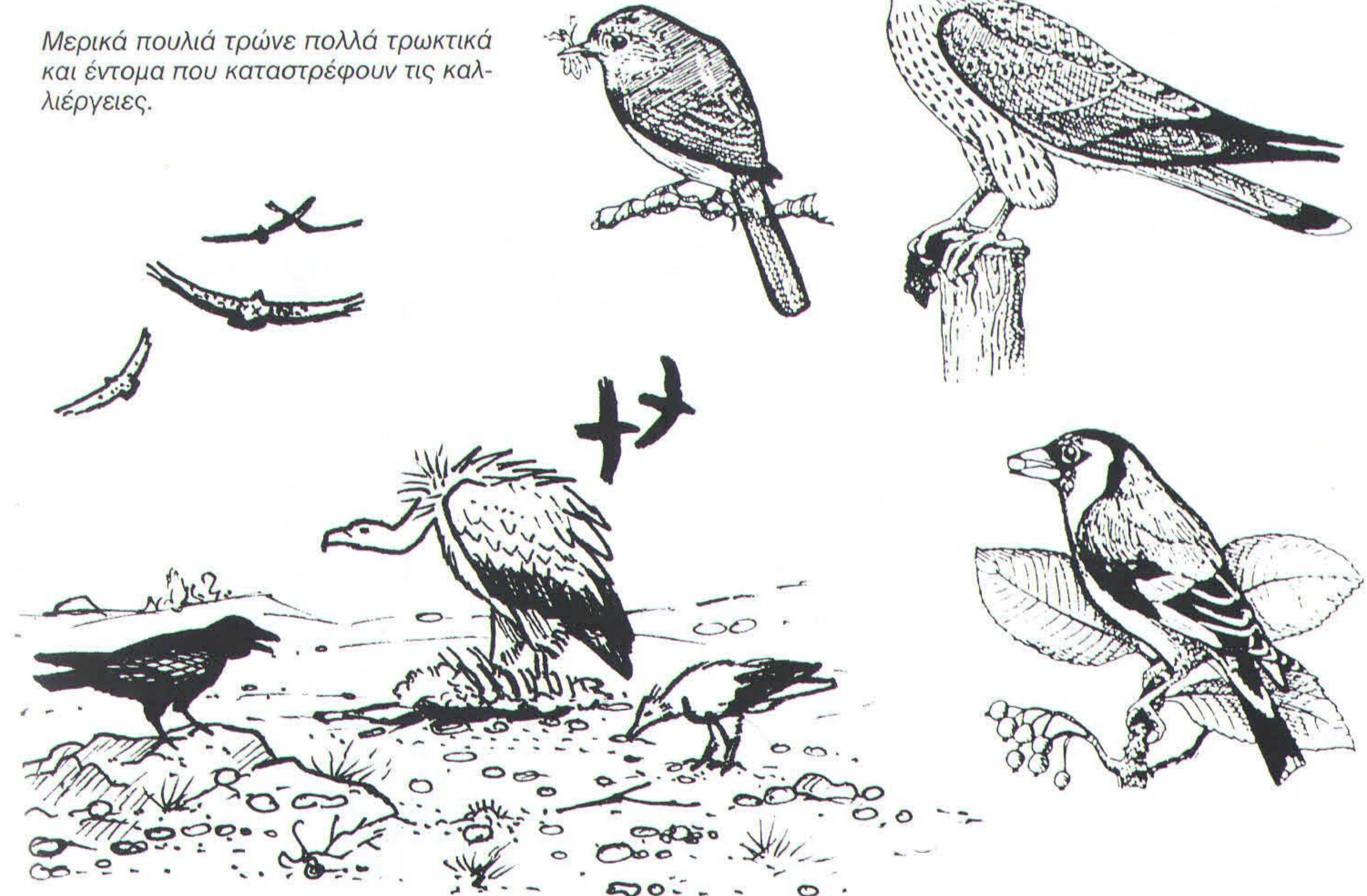
Ο άνθρωπος έχει γνωρίσει την αξία των πουλιών εδώ και πολλές χιλιάδες χρόνια. Οι πολλές ποικιλίες της κατοικίδιας κότας που παρέχουν στους ανθρώπους αυγά και κρέας έχουν προέλθει από ένα είδος αγριόκοτας που ζει στις ζούγκλες της Ασίας. Ακόμη, οι πάπιες και οι γαλοπούλες έχουν προ πολλού γίνει κι αυτές κατοικίδια ζώα. Τα περισσότερα έχουν χρησιμοποιηθεί για να μεταφέρουν μηνύματα από το 3.000 π.Χ. μέχρι σήμερα.

Η ομορφιά των πουλιών και το τραγούδι τους προσφέρει μια αισθητική απόλαυση σε πάρα πολλούς ανθρώπους. Πολλοί ποιητές, ζωγράφοι και φωτογράφοι έχουν εμπνευστεί από τα πουλιά.

Μερικά πουλιά τρώνε πολλά τρωκτικά και έντομα που καταστρέφουν τις καλλιέργειες.

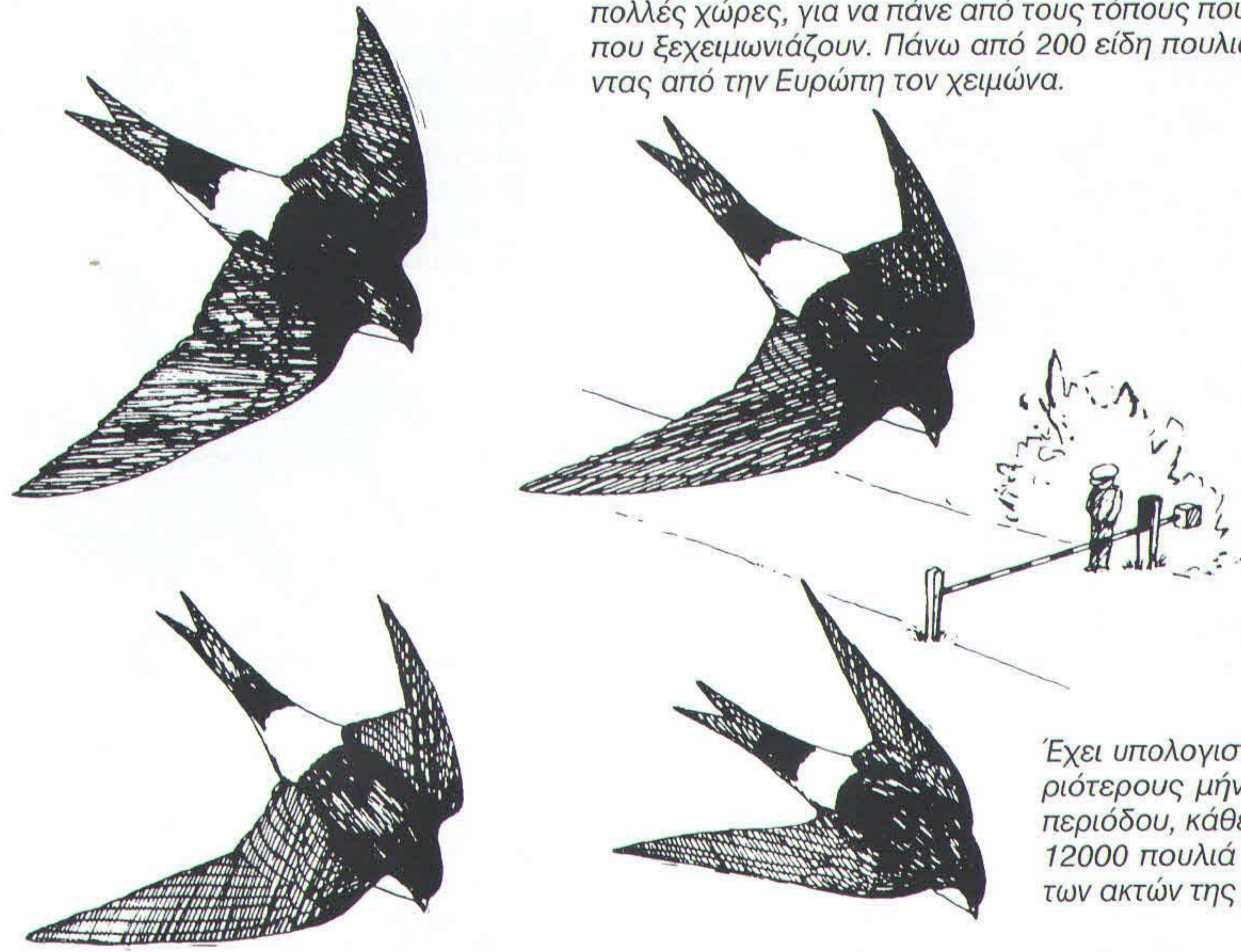
Τα πουλιά που τρώνε καρπούς βοηθούν στην εξάπλωση των φυτών μεταφέροντας τους σπόρους με τις κουτσουλές τους.

Οι γύπες, τα κοράκια και άλλα πουλιά που τρώνε ψοφίμια καθαρίζουν τα βουνά από εστίες μόλυνσης.

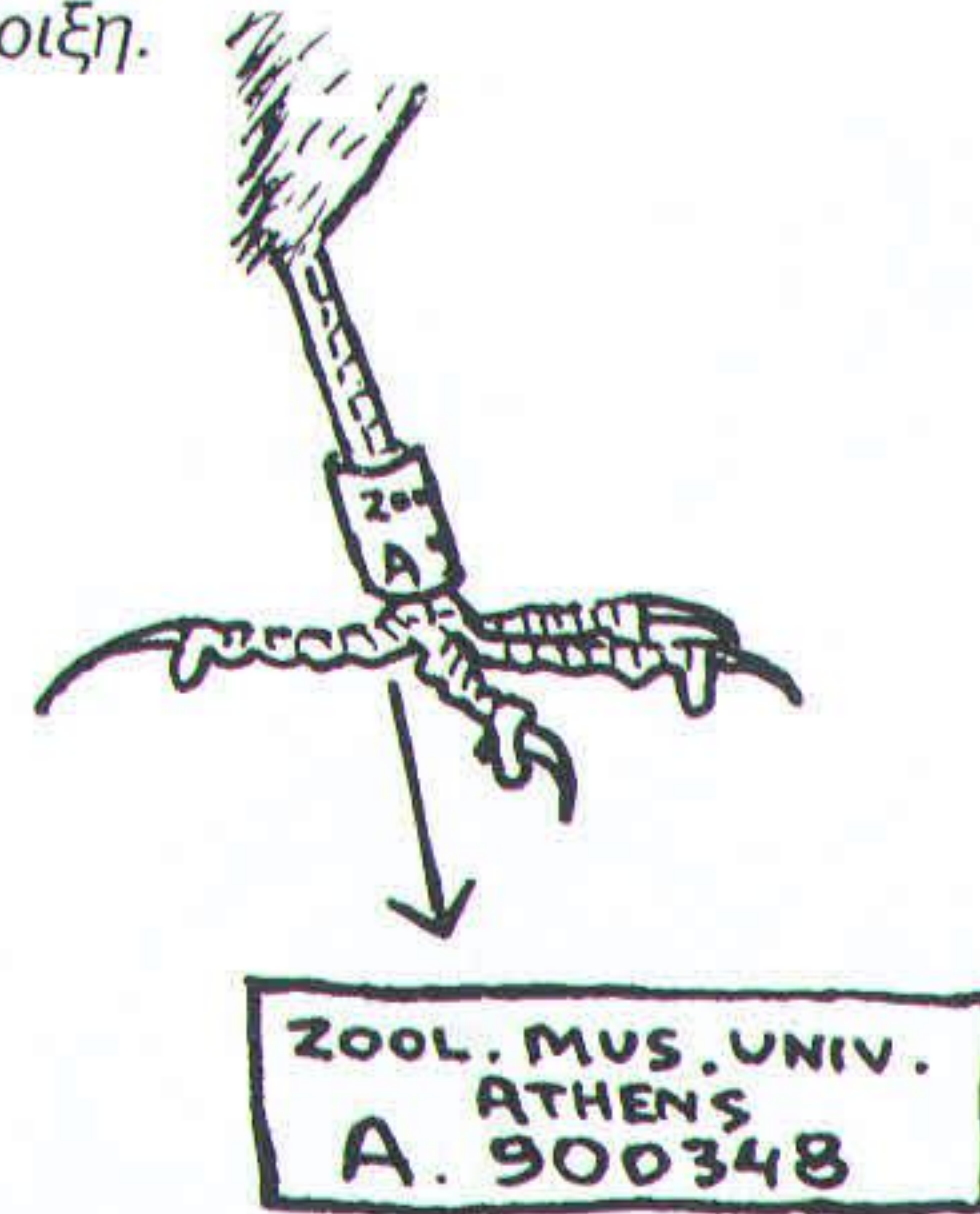
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Μερικά είδη πουλιών διασχίζουν πετώντας τεράστιες αποστάσεις, πάνω από πολλές χώρες, για να πάνε από τους τόπους που φωλιάζουν στους τόπους που ξεχειμωνιάζουν. Πάνω από 200 είδη πουλιών μεταναστεύουν φεύγοντας από την Ευρώπη τον χειμώνα.

Έχει υπολογιστεί ότι κατά τους δύο κυριότερους μήνες της μεταναστευτικής περιόδου, κάθε μέρα περίπου 4000 έως 12000 πουλιά διασχίζουν το κάθε μίλι των ακτών της βόρειας Αφρικής.

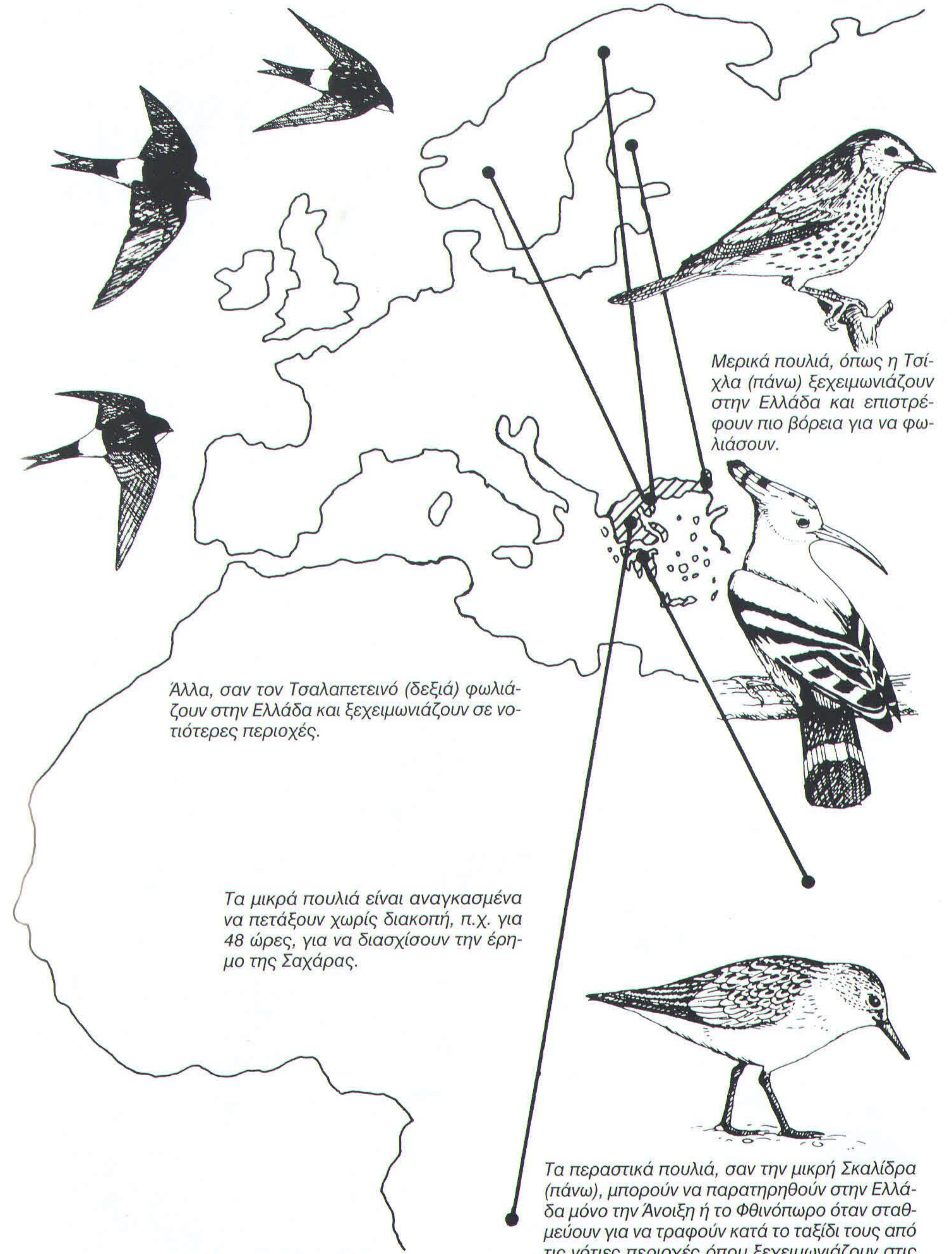
Όταν επιστρέφουν τα χελιδόνια στην Ελλάδα αφού έχουν ξεχειμωνιάσει στην Νότια Αφρική χρησιμοποιούν ακριβώς την ίδια φωλιά που είχαν την προηγούμενη άνοιξη.

ZOOL. MUS. UNIV. ATHENS A. 900348

Τοποθετώντας δακτυλίδια στα πόδια των πουλιών είναι δυνατόν να μελετήσει κανείς τις μετακινήσεις τους.

Οι επιστήμονες ερευνούν ακόμη τον τρόπο με τον οποίο προσανατολίζονται τα πουλιά με τόση ακρίβεια. Είναι γνωστό ότι χρησιμοποιούν τον ήλιο, την σελήνη και τα άστρα, αλλά υπάρχουν και υποθέσεις ότι είναι ευαίσθητα στο μαγνητικό πεδίο της γης.

Μερικά πουλιά, όπως η Τσίχλα (πάνω) ξεχειμωνιάζουν στην Ελλάδα και επιστρέφουν πιο βόρεια για να φωλιάσουν.

Αλλά, σαν τον Τσαλαπετεινό (δεξιά) φωλιάζουν στην Ελλάδα και ξεχειμωνιάζουν σε νοτιότερες περιοχές.

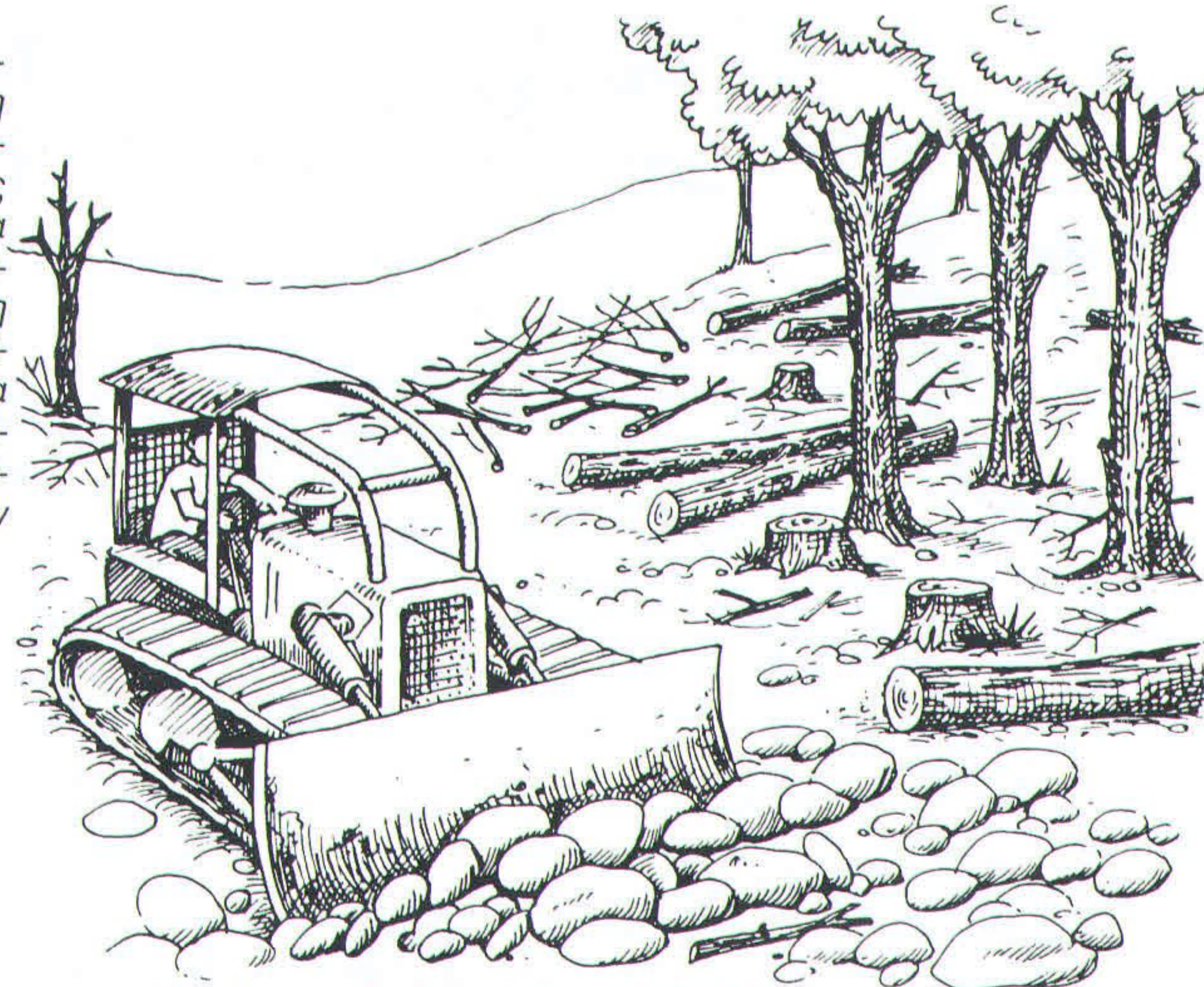
Τα μικρά πουλιά είναι αναγκασμένα να πετάξουν χωρίς διακοπή, π.χ. για 48 ώρες, για να διασχίσουν την έρημο της Σαχάρας.

Τα περαστικά πουλιά, σαν την μικρή Σκαλίδρα (πάνω), μπορούν να παρατηρηθούν στην Ελλάδα μόνο την Άνοιξη ή το Φθινόπωρο όταν σταθμεύουν για να τραφούν κατά το ταξίδι τους από τις νότιες περιοχές όπου ξεχειμωνιάζουν στις βόρειες όπου φωλιάζουν.

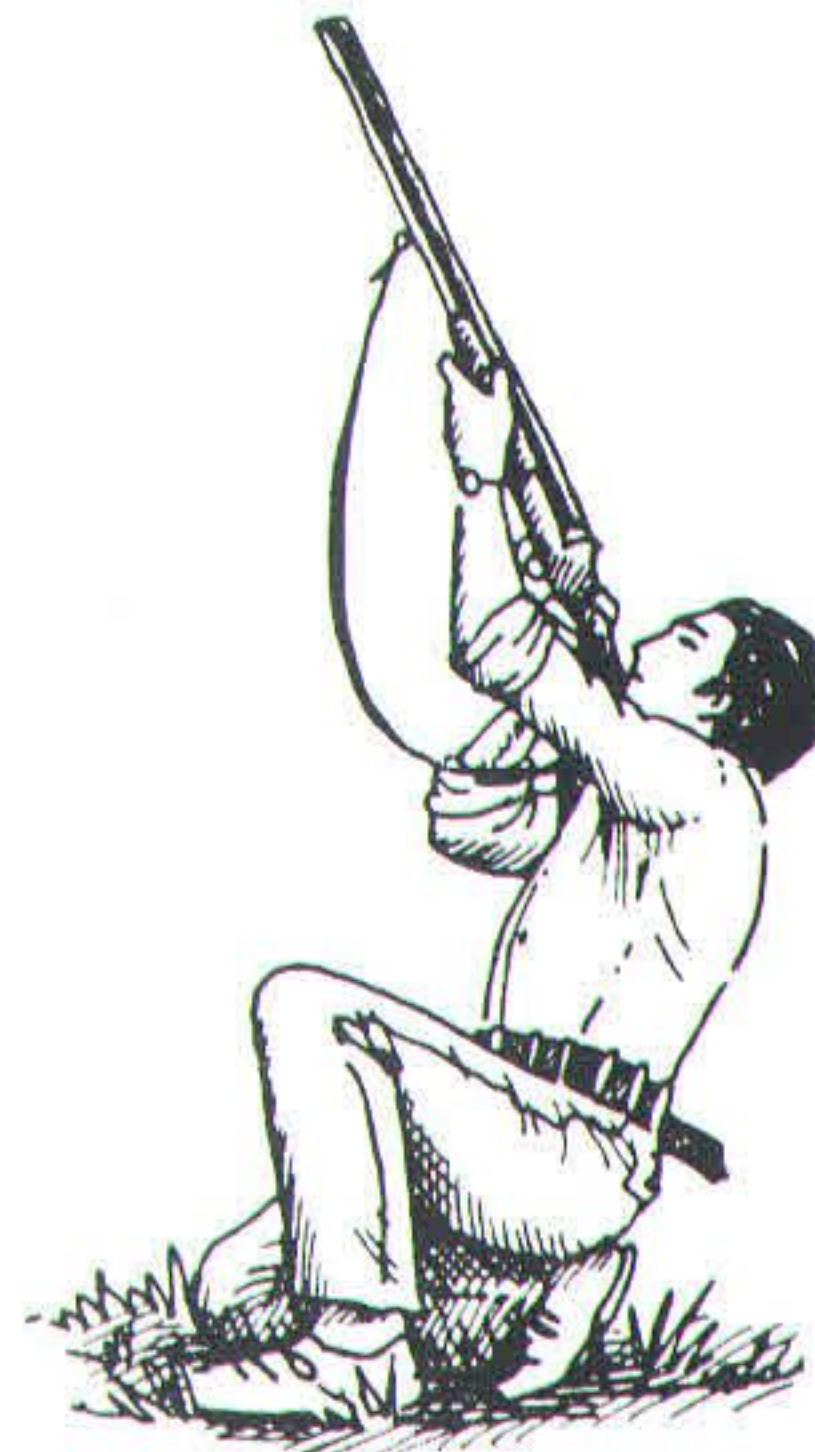
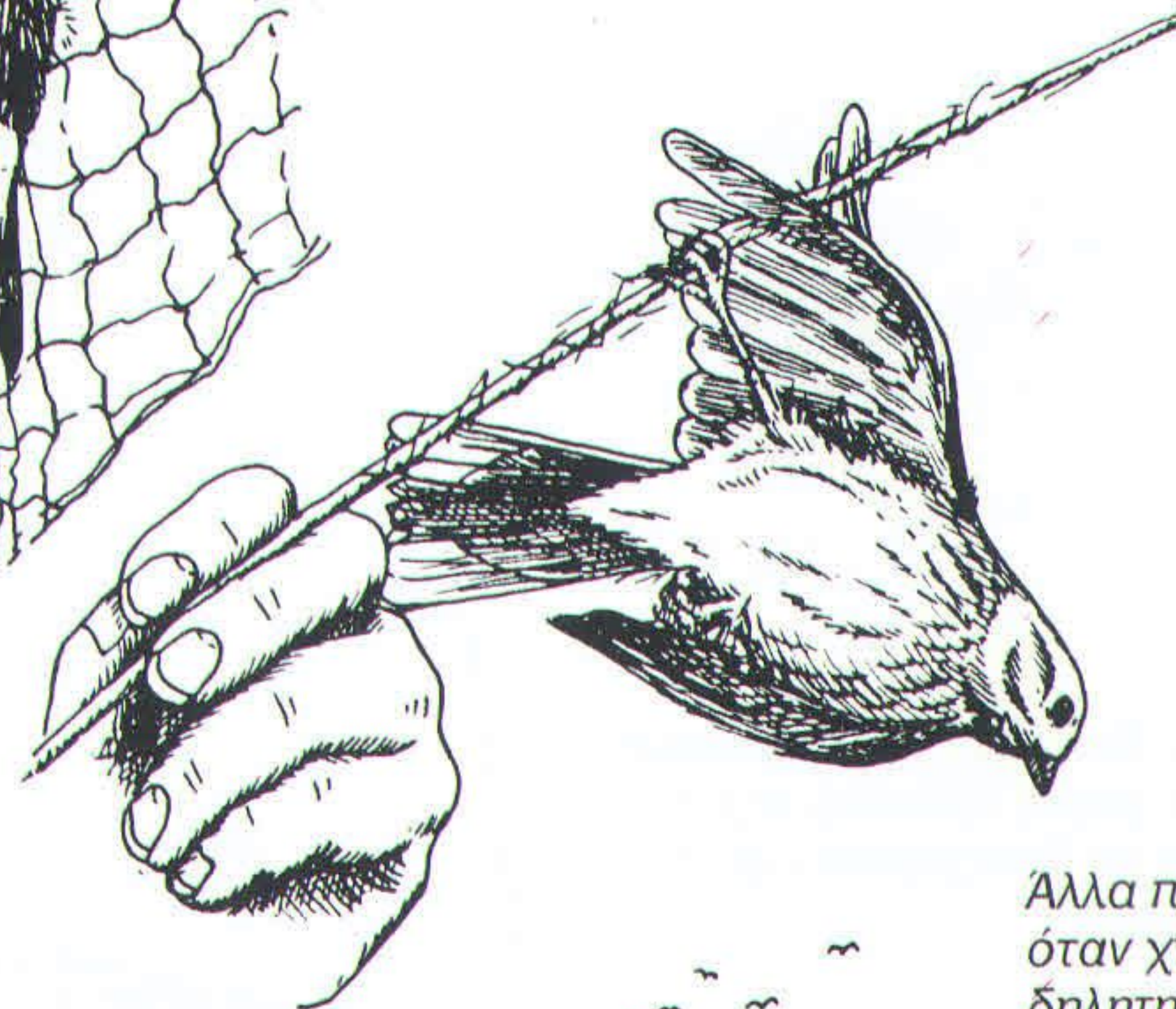

ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

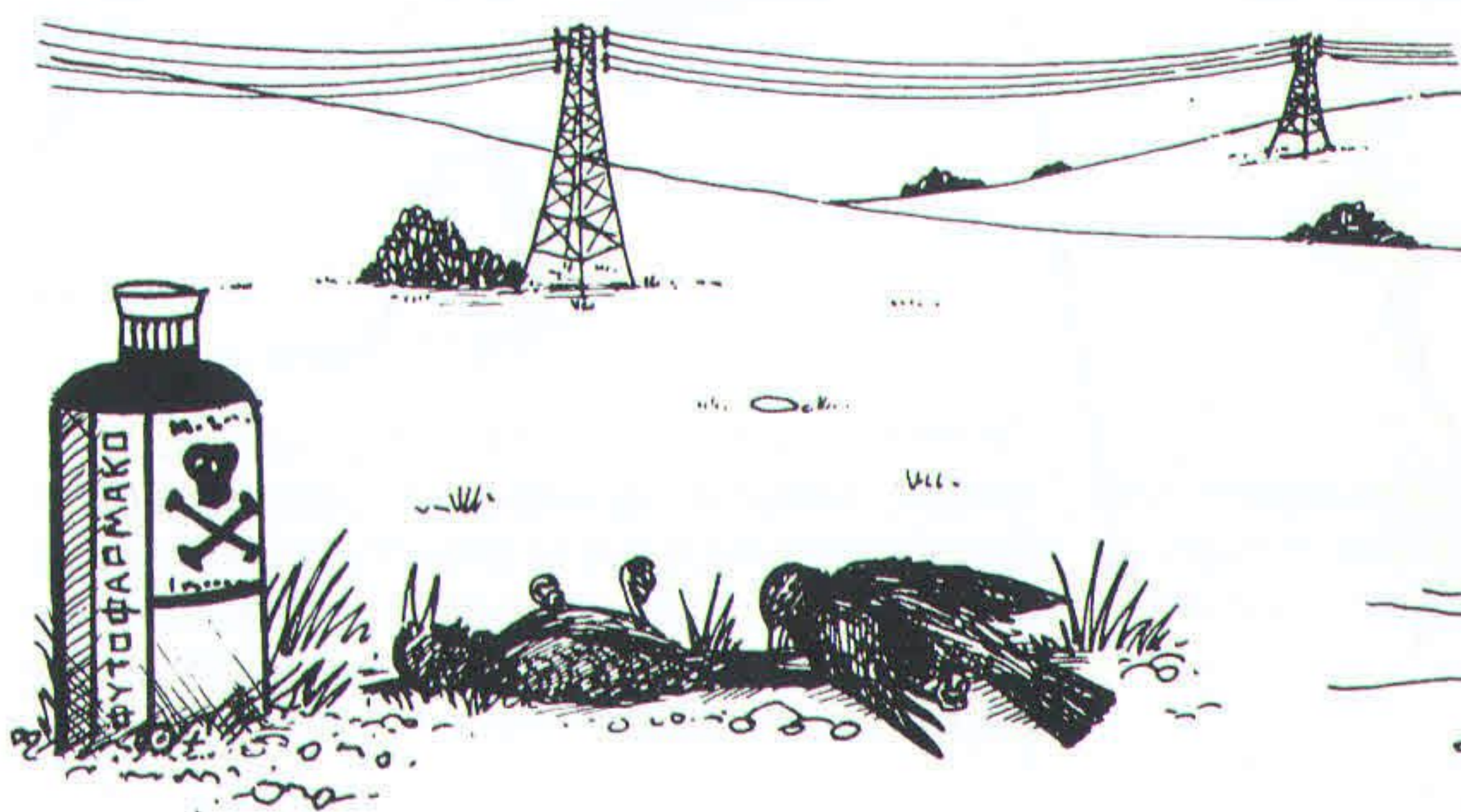
Τα τελευταία 300 χρόνια έχουν εξαφανιστεί σε όλο τον κόσμο 70 ως 80 είδη πουλιών. Την κύρια ευθύνη την έχει ο άνθρωπος. Σήμερα, χωρίς αμφιβολία, ένας από τους μεγαλύτερους κινδύνους για την επιβίωση των πουλιών είναι η καταστροφή των βιοτόπων. Τα φυσικά δάση καταστρέφονται, οι υγρότοποι αποξηραίνονται και έτσι τα πουλιά δεν μπορούν να προσαρμοστούν στις καινούργιες συνθήκες και χάνονται. Δεν έχουν που να ζήσουν, να τραφούν και να αναπαραχθούν και πεθαίνουν.

Μεγάλοι αριθμοί πουλιών σκοτώνονται άμεσα από τον άνθρωπο. Εκτός από το κυνήγι, πιάνονται πουλιά σε δίχτυα ή σε άλλες παγίδες όπως οι ξώβεργες.

Αλλα πουλιά πεθαίνουν από ατυχήματα όπως όταν χτυπούν επάνω στα εναέρια σύρματα, ή δηλητηριάζονται από χημικές ουσίες που έχουν εισχωρήσει στην τροφή τους. Τα θαλασσοπούλια κινδυνεύουν από τις πετρελαιοκηλίδες. Τα φτερά τους κολλάνε στην πίσσα και δεν μπορούν πια να πετάξουν.

Από τις αρχές του αιώνα, πολλά είδη πουλιών έχουν πάψει να φωλιάζουν στην Ελλάδα. Μερικά από αυτά παρατηρούνται τώρα πια τον χειμώνα ή σε μετανάστευση, ενώ άλλα δεν εμφανίζονται πια ποτέ. Η καταστροφή των βιοτόπων τους (αποξηράνσεις των υγροτόπων, επέκταση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, κόψιμο των δασών είναι πιθανά ο κυριότερος λόγος, όμως το υπερβολικό κυνήγι και η ανθρώπινη ενόχληση είτε από άγνοια είτε σκόπιμα, έχουν χωρίς αμφιβολία παίξει σημαντικό ρόλο. Τα είδη που ακολουθούν αποτελούν μια επιλογή: Κεφαλούδι (OXYURA LEUCOCEPHALA), Ψαραετός (PANDION HALIAETUS), Ταγηνάρι (FRANCOLINUS FRANCOLINUS), Γερανός (GRUS GRUS) (πάνω αριστερά), Σουλτανοπουλάδα (PORPHYRIO PORPHYRIO), Ωτίδα (OTIS TARDA).

Σήμερα, πολλά ακόμη είδη κινδυνεύουν άμεσα να εξαφανιστούν. Αρκετά από αυτά τα είδη είναι πολύ σπάνια ή έχουν ήδη χαθεί από την υπόλοιπη Ευρώπη και γι' αυτό η Ελλάδα έχει ευθύνη για την διατήρησή τους.

Τα αρπακτικά είναι μια οικογένεια πουλιών που κινδυνεύει ιδιαίτερα. Αν και η Ελλάδα διαθέτει μεγαλύτερη ποικιλία από κάθε άλλη Ευρωπαϊκή χώρα, οι πληθυσμοί των περισσότερων ειδών είναι μικροί. Ανάμεσα στις κυριότερες αιτίες είναι τα δηλητηριασμένα δολώματα που ρίχνονται για να

διωχθούν τα ζώα που θεωρούνται λανθασμένα ως επιβλαβή, αλλά πολύ συχνά καταναλώνονται από αρπακτικά, το παράνομο κυνήγι είτε από προκατάληψη, είτε με σκοπό την ταρίχευση και τέλος η όλο και αυξανόμενη ενόχληση στους τόπους φωλιάσματος.

Μερικά από τα είδη που κινδυνεύουν πιο άμεσα είναι:

- Ροδοπελεκάνος (PELECANUS ONOCROTALUS) (κάτω αριστερά)
- Αργυροπελεκάνος (PELECANUS CRISPUS)
- Θαλασσαετός (HALIAETUS ALBICILLA)
- Βασιλαετός (AQUILA HELIACA)
- Γυπαετός (GYPAETUS BARBATUS) (δεξιά)
- Μαυρόγυπας (AEGYPIUS MONACHUS)
- Χαμωτίδα (OTIS TETRAX)
- Αιγαιόγλαρος (LARUS AUDOUINII)
- Ασπροπάρτις (NEOPHRON PERCNOPTERUS)
- Νανόχηνα (ANSER ERYTHROPUS)

Τι μπορεί κανείς να κάνει για να προστατεύσει τα πουλιά;

Υπάρχουν νόμοι που απαγορεύουν το κυνήγι των πουλιών εκτός από αυτά που θεωρούνται θηράματα. Ακόμη, απαγορεύεται η σύλληψη όλων των πουλιών με οτιδήποτε παγίδες, η ταρίχευση προστατευμένων ειδών η καταστροφή φωλιών, αυγών και η σύλληψη νεοσσών. Πρέπει όλοι να σεβόμαστε τους νόμους αυτούς.

Στην Ελλάδα υπάρχουν περιοχές όπως οι Εθνικοί δρυμοί, που προστατεύονται για την αξία της άγριας πανίδας τους. Όμως για να μη

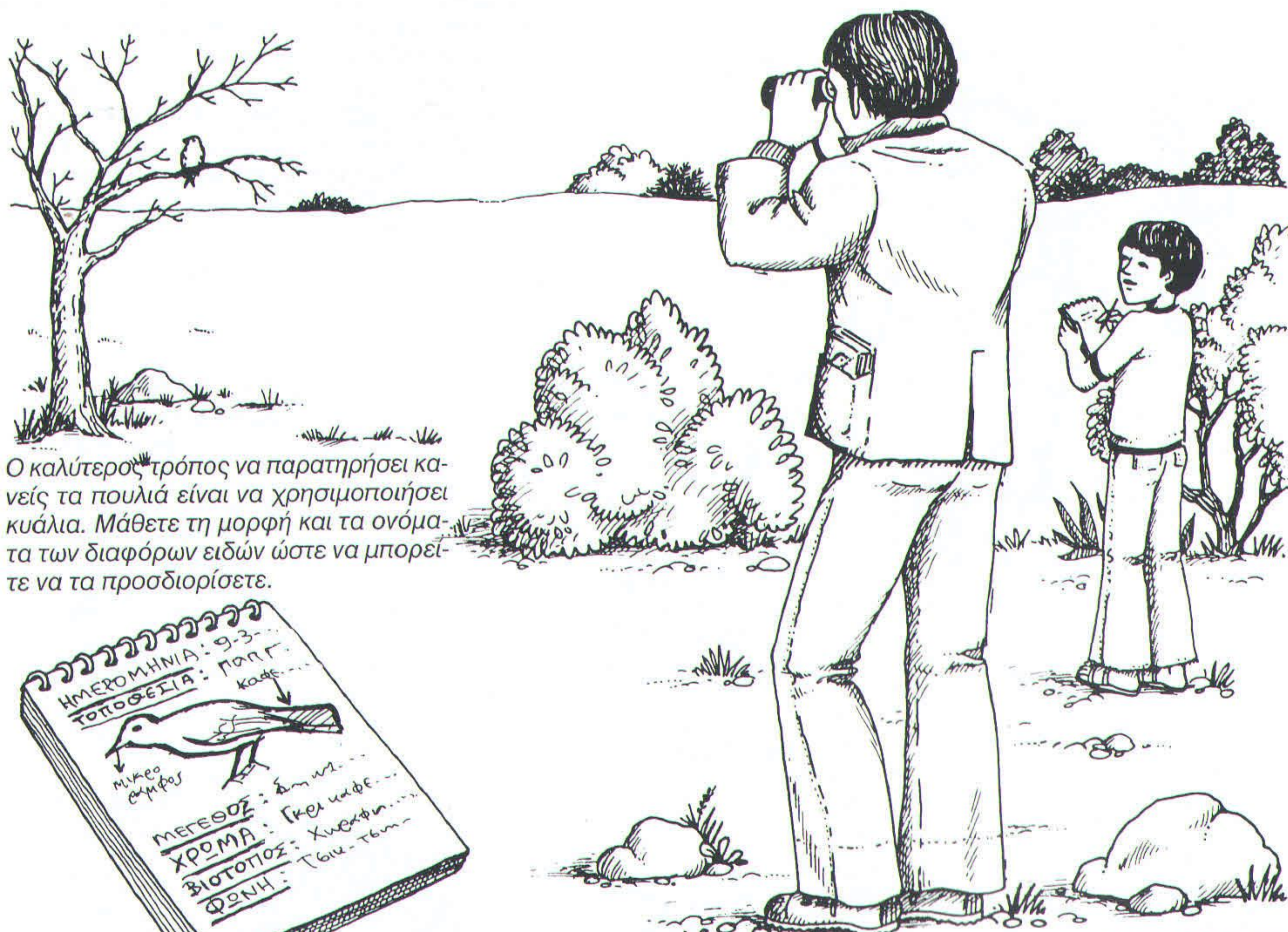
περιοριστεί η φύση να υπάρχει μόνο μέσα σε αυτές τις λίγες περιοχές πρέπει όλοι να ενδιαφερόμαστε για τη μοίρα του πιο άμεσου φυσικού μας περιγύρου. Αν είστε πεισμένοι για την ανάγκη να προστατευτούν τα πουλιά, μιλήστε γι αυτό σε ανθρώπους του περιβάλλοντος σας, και πιο ειδικά στους νέους, ώστε να τους ευαισθητοποιήσετε. Μάθετε τους να

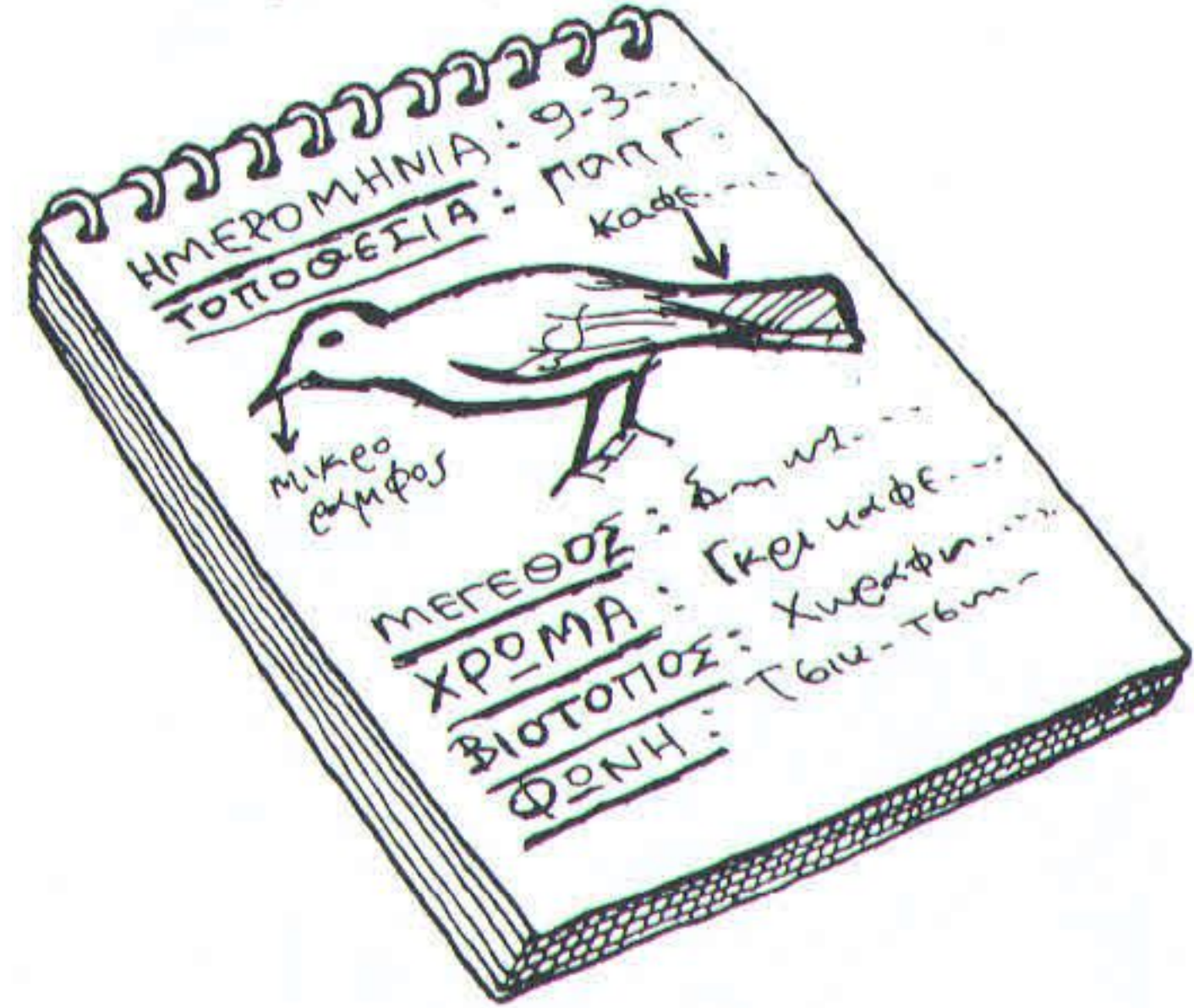
γνωρίζουν τα πουλιά και να σεβονται τα μέρη που ζουν. Η Ελλάδα έχει ακόμη μια αξιοσημείωτη ποικιλία από είδη πουλιών, και διεθνή ευθύνη για τη διάσωση πολλών ειδών που ενώ είναι ακόμη σχετικά κοινά στην Ελλάδα, έχουν χαθεί από πολλά άλλα μέρη. Ποτέ δεν είναι αργά για να διατηρήσουμε την ποικιλία των ζωντανών μορφών.

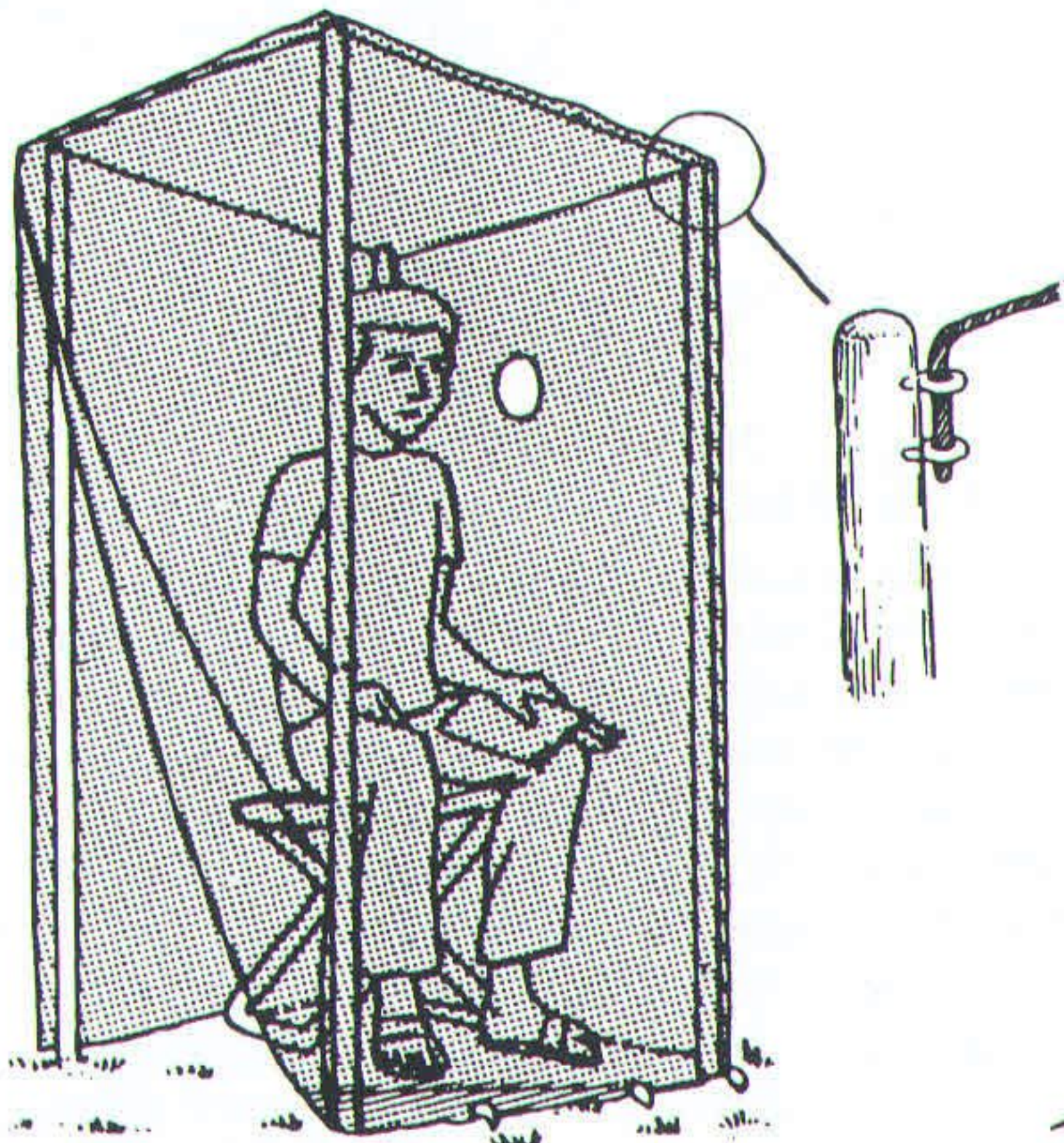
ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΝΑ ΜΕΛΕΤΗΣΕΙ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

Ο καλύτερος τρόπος να παρατηρήσει κανείς τα πουλιά είναι να χρησιμοποιήσει κυάλια. Μάθετε τη μορφή και τα ονόματα των διαφόρων ειδών ώστε να μπορείτε να τα προσδιορίσετε.

Ένα σημειωματάριο είναι χρήσιμο ώστε να μπορεί κανείς να σημειώσει τα χαρακτηριστικά των πουλιών που δεν μπορεί να τα αναγνωρίσει και να τα ελέγξει αργότερα. Αν σημειώνετε συχνά τους αριθμούς κάθε είδους σε μια ορισμένη περιοχή, γρήγορα θα ανακαλύψετε ποια από αυτά είναι μεταναστευτικά. Παρατηρείστε τα πουλιά όταν τρώνε για να δείτε τι τρώνε και πότε. Μπορείτε ακόμη να γίνετε μέλη ενός σωματίου για τα πουλιά και να μάθετε για τη μέθοδο μελέτης των πουλιών με δακτυλίδια που τοποθετούνται στα πόδια τους (δακτυλίωση πουλιών).

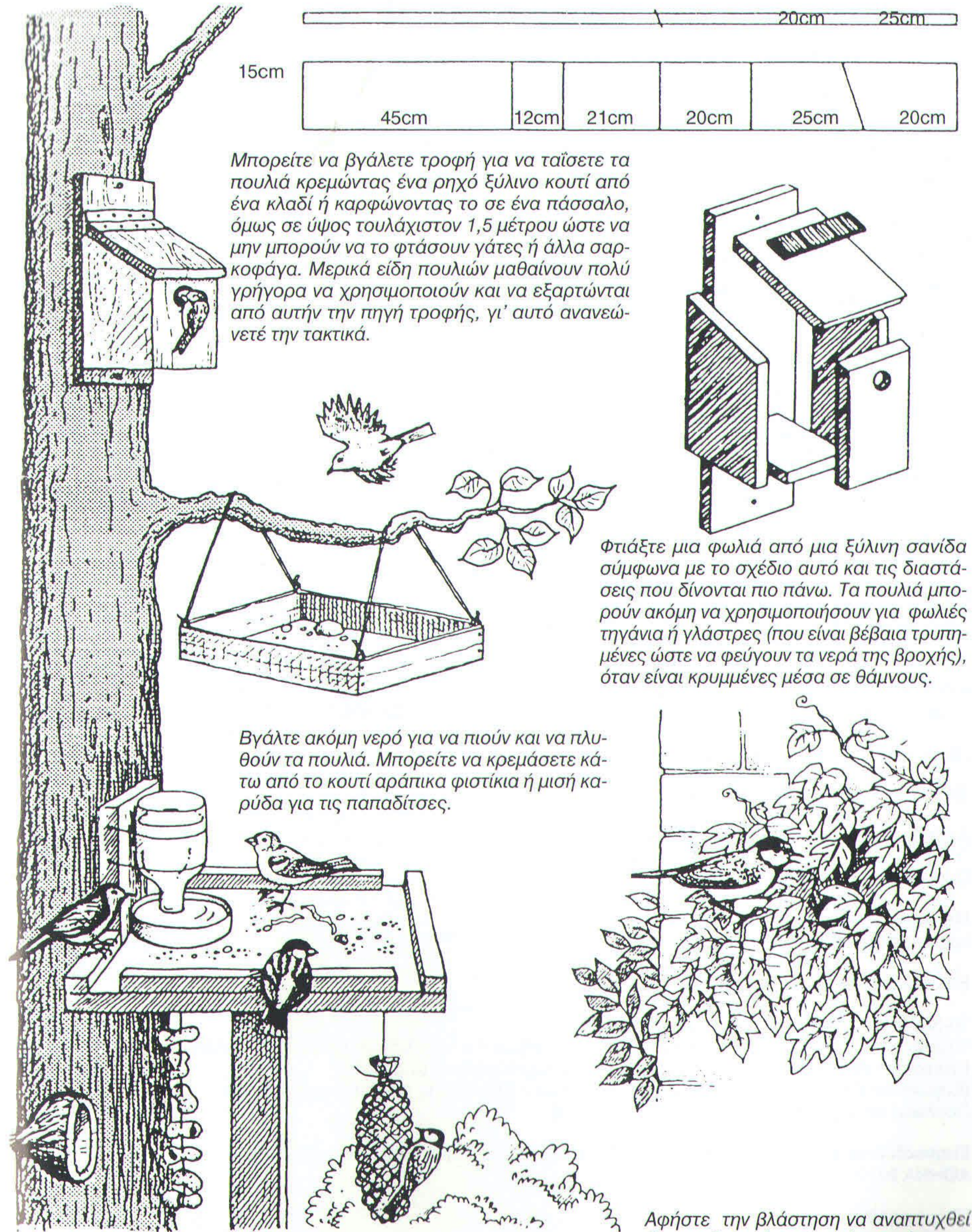

Μπορείτε να δείτε τα πουλιά από κοντά μέσα από μια καλύπτρα. Πλησιάστε την καλύπτρα με ένα φίλο σας που ύστερα θα φύγει και θα σας αφήσει μόνο. Τα πουλιά θα νομίσουν τότε ότι φύγατε και οι δυο και δεν θα ενοχληθούν.

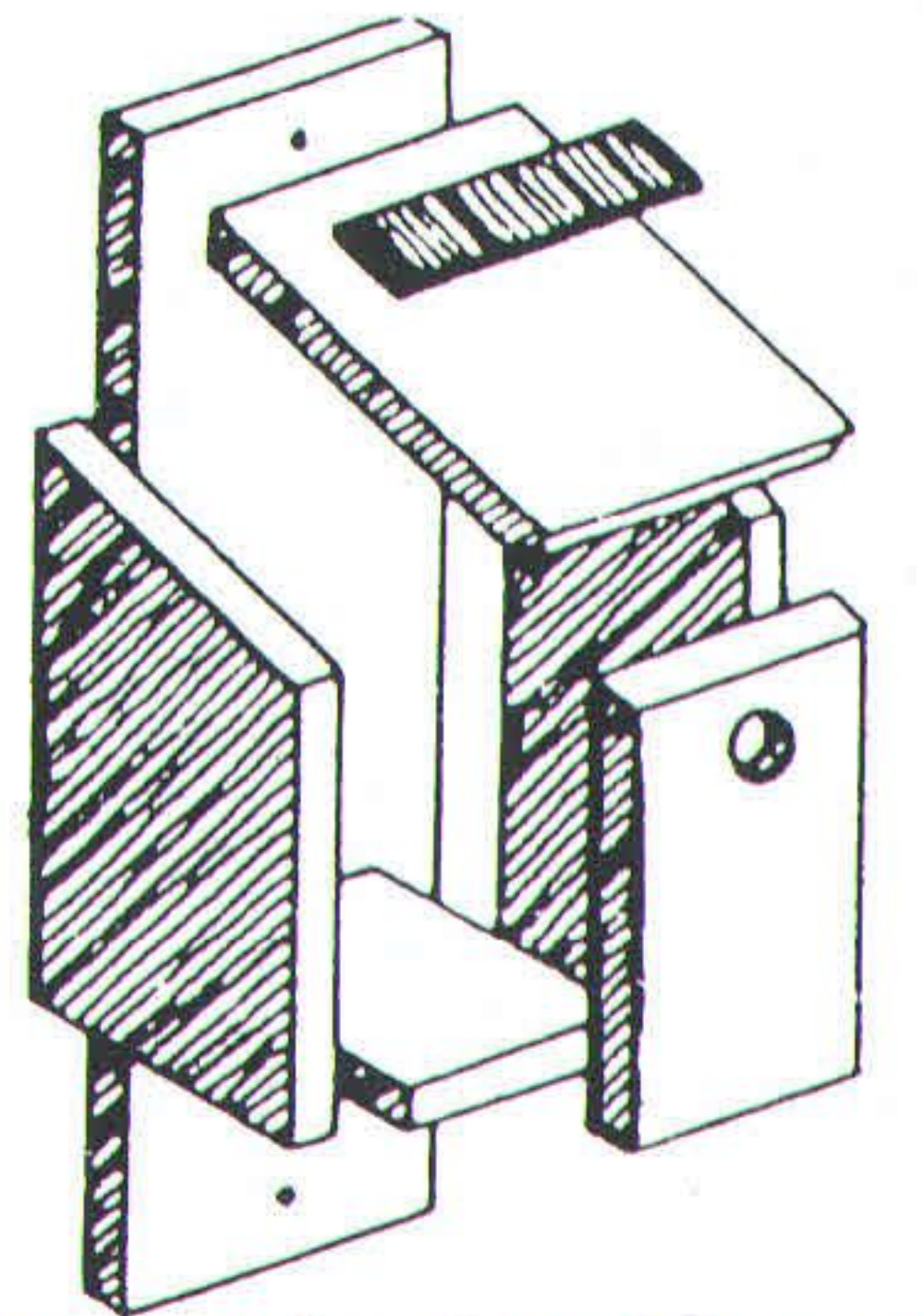

Πλησιάστε τα πουλιά κάνοντας ησυχία και πίσω από θάμνους ή άλλες κρυψώνες. Μπορείτε να τα δείτε από πιο κοντά έτσι. Ποτέ όμως μην ενοχλείτε τις φωλιές.

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

Μπορείτε να βγάλετε τροφή για να ταΐσετε τα πουλιά κρεμώντας ένα ρηχό ξύλινο κουτί από ένα κλαδί ή καρφώνοντας το σε ένα πάσσαλο, όμως σε ύψος τουλάχιστον 1,5 μέτρου ώστε να μην μπορούν να το φτάσουν γάτες ή άλλα σαρκοφάγα. Μερικά είδη πουλιών μαθαίνουν πολύ γρήγορα να χρησιμοποιούν και να εξαρτώνται από αυτήν την πηγή τροφής, γι' αυτό ανανεώνετε την τακτικά.

Φτιάξτε μια φωλιά από μια ξύλινη σανίδα σύμφωνα με το σχέδιο αυτό και τις διαστάσεις που δίνονται πιο πάνω. Τα πουλιά μπορούν ακόμη να χρησιμοποιήσουν για φωλιές τηγάνια ή γλάστρες (που είναι βέβαια τρυπημένες ώστε να φεύγουν τα νερά της βροχής), όταν είναι κρυμμένες μέσα σε θάμνους.

Βγάλτε ακόμη νερό για να πιούν και να πλυθούν τα πουλιά. Μπορείτε να κρεμάσετε κάτω από το κουτί αράπικα φιστίκια ή μισή καρύδα για τις παπαδίτσες.

Αφήστε την βλάστηση να αναπτυχθεί όσο το δυνατόν περισσότερο ώστε να φωλιάσουν τα πουλιά. Αν βρείτε μια φωλιά μην την ξαναεπισκεφθείτε και να μην πιάσετε τα μικρά ή τα αυγά.

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

PETERSON R.-MOUNTFORT G.-HOLLOM P.A.D.:
Τα πουλιά της Ελλάδας και της Ευρώπης. Αθήνα,
Χρυσός Τύπος 1981

ΧΑΝΔΡΙΝΟΣ Γ.-ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Α.:
Αρπακτικά πουλιά της Ελλάδας. Αθήνα, Ευσταθιάδης 1982

Περισσότερες πληροφορίες για τα πουλιά στην
Ελλάδα και γενικότερα για τα προβλήματα του
φυσικού περιβάλλοντος στην χώρα μας μπορείτε να ζητήσετε από:

* ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΑΘΗΝΑ: Θεμιστοκλέους 80, 10681, Αθήνα
Τηλ./Fax: 210 8227937, 210 8228704
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Κομνηνών 23, 54524, Θεσσαλονίκη
Τηλ./Fax: 2310 244245 www.ornithologiki.gr

* ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ
Νίκης 20, 105 57 Αθήνα, Τηλ.: 210 3224944, Fax: 210 3225285

* ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Τ.Θ 3249/102 10 Αθήνα, Τηλ.: 210 7274372

* ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
* ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΙΣΘ. ΔΑΣΩΝ, ΔΡΥΜΩΝ & ΘΗΡΑΣ
Ιπποκράτους 3-5, 101 64 Αθήνα, Τηλ.: 210 5242141

* ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΑΚΤΥΛΙΩΣΗΣ ΠΟΥΛΙΩΝ
Τ.Θ 20006/118 10 Αθήνα, Τηλ.: 22510 36235

* ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΠΟΥΛΙΩΝ
Αίγινα, Τηλ.: 22970 31338, Fax: 22970 28214

* ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ
Φιλελλήνων 26, 105 58 Αθήνα, Τηλ.: 210 3314893

* Υ.Π.Ε.Κ.Α.
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
Τρικάλων 36, 115 26 Αθήνα, Τηλ.: 210 6917620, 210 6918202, 210 6918487

Πρωτότυπο κείμενο: Mary Matthews

Έγχρωμα σχέδια: Robin Reckitt

Ασπρόμαυρα σχέδια: Γ. Χανδρινός, Rachel Beckingham

Conception graphique: John Watters

Μετάφραση και προσαρμογή
του κειμένου στα ελληνικά: Φίλιππος Δραγούμης

Επιμέλεια έκδοσης: Μαρίνος Θεοδότου

Το βιβλίο εκδόθηκε με την συνεργασία των:
Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής - Ελληνικής Ορνιθολογικής
Εταιρείας - Διεθνούς Συμβουλίου για την προστασία των πουλιών (ICBP)
(Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη της Μαζικής Εξόντωσης των Μεταναστευτικών
Πουλιών) και την οικονομική συνεισφορά της Ε.Ε

Επανεκδόθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΑΘΗΝΑ 2012

Πληροφορίες:
Διεύθυνση Ανάπτυξης Δασικών Πόρων
Τμήμα Δασικών Εφαρμογών
Τηλ. & Fax: 210 5240189, 210 2124617, 210 2124541

